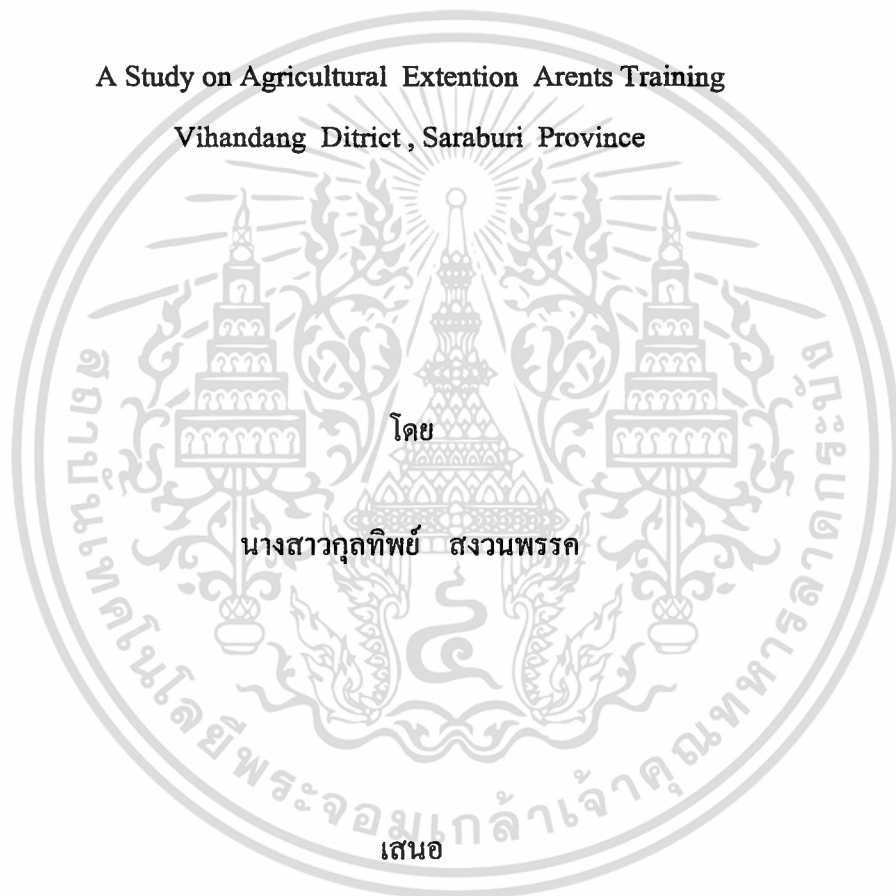

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

การศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตร
ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

A Study on Agricultural Extention Arents Training
Vihandang Ditriect , Saraburi Province

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)

พ.ศ. 2540

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เรื่อง

การศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตร
ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

A Study on Agricultural Extention Arents Training

Vihandang DitRICT , Saraburi Province

T096091

โดย

นางสาวกุลทิพย์ สงวนพรรค

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)

เมื่อวันที่ 29 เดือน พ. ค. พ.ศ. 2540

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

[Signature]

(อาจารย์เชนก บุญชื่น)

กรรมการปัญหาพิเศษ

[Signature]

(อาจารย์ดำรงชัย สิทธิโชค)

หัวหน้าภาควิชา

[Signature]

(ผศ. สุภสมบุรณ์ อึ้งรัตนกร)

เลขหมู่.....

เลขทะเบียน 96091

วันที่เดือนปี..... 29 10 2540

รพ.
ก726ก

2540

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้เพื่อการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาตจากสถาบันฯ ทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตร
ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

โดย : นางสาวกุลทิพย์ สวงวนพรรค

ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)

สาขาวิชาเอก : พัฒนาการเกษตร

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ..... 10กน มคอ๒/๔ / ๒๙ / พค. ๕๐

(อาจารย์เอนก บุญอิน)

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตร ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยแบ่งข้อมูลที่จะทำการศึกษา ออกเป็น 4 ด้านด้วยกันคือ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ความต้องการในการฝึกอบรมวิชาการส่งเสริมการเกษตร แหล่งความรู้ทางการส่งเสริมการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ได้รับ ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานด้านการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์ โดยเริ่มจากการศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสารงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามจะเป็นแบบปลายเปิด และปลายปิด โดยแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ถึง ตอนที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ ส่วนตอนที่ 4 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เมื่อได้แบบสอบถามที่จะนำไปสัมภาษณ์ นำแบบสอบถามมาปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปใช้กับประชากรที่จะทำการศึกษา จำนวน 6 ราย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ

จากการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี เป็นเพศชาย มากกว่า เพศหญิง มีอายุระหว่าง 45 - 49 ปี และจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทั้งหมด ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในกรมส่งเสริมส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20 - 24 ปี สังกัดก่อนรับราชการในกรมส่งเสริมการเกษตรเคยรับราชการในกรมพัฒนาที่ดิน กรมการข้าว และธ.ก.ส. มาก่อน ตำบลในเขตรับผิดชอบของเกษตรอำเภอและเจ้าหน้าที่เคหกิจ รับผิดชอบคนละ 6 ตำบล เจ้าหน้าที่บริหารงานเกษตร รับผิดชอบคนละ 2 ตำบล เจ้าหน้าที่พนักงานการเกษตรรับผิดชอบคนละ 1 ตำบล จำนวนครอบครัวเกษตรกรที่เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ จะมากกว่า 1,200 ครอบครัว พื้นที่ทำการเกษตรในเขตรับผิดชอบส่วนใหญ่รับผิดชอบ 20,000 ไร่ขึ้นไป หน้าที่ที่เจ้าหน้าที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เห็นว่ามีความสำคัญ คือหน้าที่ในการส่งเสริมการเกษตร หน้าที่ออกติดตามและรายงานผล หน้าที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง หน้าที่ในการเป็นที่ปรึกษา และให้คำแนะนำแก่เกษตรกร หน้าที่ ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และหน้าที่ ในการส่งเสริมการเกษตรที่ดำเนินการไปแล้ว คือ ศึกษานโยบายของกรมฯ จังหวัดและอำเภอให้เข้าใจ ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่เห็นว่าขาดประสบการณ์และความชำนาญในการเลือกใช้วิธีส่งเสริม และปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีที่ลงพื้นที่ปฏิบัติงาน คือ เกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือ มากที่สุด

การเข้ารับการศึกษาอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตร พบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกท่านเคยเข้ารับการศึกษาอบรมด้านการส่งเสริมเกษตร

ความรู้ทางวิชาการเกษตรที่ต้องการฝึกอบรม พบว่า ในด้านพืชสวนและพืชผักนั้น เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ต้องการฝึกอบรมเรื่อง สัมผัสเหี่ยวหวนและเห็ด ส่วนในด้านพืชไร่ และ เรื่องดิน น้ำ ปุ๋ย เจ้าหน้าที่ไม่ต้องการฝึกอบรม

ความต้องการในการฝึกอบรมเรื่องสัมผัสเหี่ยวหวน พบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ต้องการฝึกอบรมวิธีการขยายพันธุ์สัมผัสเหี่ยวหวน โดยใช้เนื้อเยื่อในสภาพปลอดเชื้อ ด้านการปฏิบัติและดูแลรักษาส่วนใหญ่ต้องการฝึกอบรมในเรื่องการให้น้ำ ด้านการออกดอกติดผลต้องการฝึกอบรมมาก ด้านเทคนิคการบังคับให้สัมผัสเหี่ยวหวนออกดอก และด้าน โรคและแมลงของสัมผัสเหี่ยวหวนวิธีกำจัด และป้องกันต้องการฝึกอบรมมาก ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิตมีความต้องการในการฝึกอบรมมาก และน้อยเท่ากัน ส่วนในด้านการเตรียมดินต่อสัมผัสเหี่ยวหวน ด้านพันธุ์สัมผัสเหี่ยวหวน ด้านการเตรียมการปลูก ด้านการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องการฝึกอบรมน้อย

ความต้องการในการฝึกอบรมเรื่องพืชผัก ด้านการปลูกต้องการฝึกอบรมมาก ส่วนในด้านพันธุ์พืชผัก ด้านการดูแลรักษา ด้านการป้องกันและกำจัดโรค ด้านการใช้ปุ๋ย ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่มีความต้องการในการฝึกอบรมน้อย

ความต้องการในการฝึกอบรมเรื่องข้าว ในด้านการเตรียมเมล็ดพันธุ์ การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การกำจัดแมลง การใช้ปุ๋ย การกำจัดโรค การเก็บเกี่ยว การปลูกข้าวเพื่อให้ได้ผลผลิตสูง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่มีความต้องการในการฝึกอบรมน้อย

ความต้องการในการฝึกอบรมเรื่องดิน น้ำ ปุ๋ย ในด้านการให้น้ำแก่พืช อาการขาดธาตุอาหารของพืช ความเป็นกรดเป็นด่างของดิน วิธีการให้น้ำแก่พืช วิธีการใส่ปุ๋ย ประเภทของปุ๋ย ประเภทของดินที่เหมาะสมกับพืชแต่ละชนิด เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่มีความต้องการในการฝึกอบรมน้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความต้องการในการฝึกอบรมการทำเกษตรแบบไร้นาสวนผสม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่ มีความต้องการในการฝึกอบรมน้อย ในเรื่องต่างๆดังนี้ การจัดการและรูปแบบในการทำไร้นาสวนผสม ระบบการทำไร้นาสวนผสม ประโยชน์และความสำคัญของการทำเกษตรแบบไร้นาสวนผสม การปรับปรุงการทำเกษตรแบบไร้นาสวนผสม การแก้ปัญหาในการทำเกษตรแบบไร้นาสวนผสม แหล่งน้ำในการทำไร้นาสวนผสม

แหล่งความรู้ทางการส่งเสริมการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้รับ จากรายบุคคล คือศึกษาด้วยตนเองมากที่สุด จากสื่อมวลชน ได้รับความรู้ จากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เอกสารเผยแพร่ มากที่สุด และจากแหล่งอื่นๆ เจ้าหน้าที่จะได้รับจากกรมส่งเสริมการเกษตร จากการฝึกอบรม

ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานด้านการส่งเสริมการเกษตร จากการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกท่าน มีส่วนในการเป็นผู้นำในการเผยแพร่ความรู้ เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้ทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ และวิธีที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนใหญ่นำข่าวสารให้เกษตรกรรับรู้ โดยใช้หอกระจายข่าว เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่นำความรู้ที่ได้มานั้น มาปรับปรุงประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นในแต่ละตำบล เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่ มีวิธีการสร้างความตื่นตัว โดยการนำเกษตรกรทัศนศึกษานอกสถานที่และจัดนิทรรศการด้านการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่ ใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตร เหมือนๆกัน คือ จัดทัศนศึกษาดูงานนอกสถานที่ เช่น เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ จัดการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร และมีการจัดทำแปลงสาธิตให้ดูของจริงเพื่อจะได้เข้าใจมากยิ่งขึ้นในการทำเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกท่าน มีส่วนช่วยในการให้ความรู้ และช่วยเหลือเกษตรกร เช่น การให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษาแก่เกษตรกรให้สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้ และในกรณีที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการศึกษาน้อย จะทำให้การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรได้น้อยและเกษตรกรไม่เข้าใจ และทำให้เกษตรกรขาดความเชื่อถือในตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำให้มีความลำบากในการส่งเสริม เพราะเกษตรกรไม่ยอมรับ ประโยชน์ของการศึกษานอกโรงเรียนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมส่วนใหญ่เห็นว่า มีประโยชน์มาก เพราะจะทำให้เกษตรกรมีความรู้เพิ่มขึ้น สามารถที่จะตัดสินใจในการทำเกษตรและมีความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น ในด้านการหาความรู้เพิ่มเติมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเห็นว่ามีประโยชน์มาก และมีวิธีการศึกษา คือ ศึกษาจากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ศึกษาจากเอกสารและหนังสือต่าง ๆ การฝึกอบรม การศึกษาดูงานและการศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และเมื่อเกษตรกรประสบปัญหา เจ้าหน้าที่ส่งเสริมทุกท่านได้ช่วยเหลือเกษตรกร โดยการช่วยแนะนำคำปรึกษาแก้ไขปัญหาโดยการให้ความรู้ด้านการเกษตร และด้านอื่น ๆ สนับสนุนปัจจัยการผลิตตามงบประมาณที่มี ด้านความคิดเห็นที่มีต่องานส่งเสริม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเกษตร เจ้าหน้าที่เห็นว่า เป็นงานที่ต้องเน้นให้ เกษตรกรช่วยเหลือตนเองให้ได้ และให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนในการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่องานด้านการส่งเสริมการเกษตรจะแตกต่างกันออกไป เช่น การทำการเกษตรควรจะทำแบบครบวงจร รัฐต้องเป็นผู้สนองตอบโครงการต่าง ๆ ให้ทำในฤดูกาล รัฐช่วยสนับสนุนปัจจัยการผลิตราคาถูกและมีตลาดรองรับสินค้าเกษตรอย่างเพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร การวางแผนโครงการส่งเสริมในการปฏิบัติที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทำคือ การวางแผนการผลิตให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้องการของตลาด การวิเคราะห์พื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร และการจัดทำแผนหรือวางแผนดำเนินการ และในด้านการประเมินผล เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เคยประเมินผลการส่งเสริม เรื่อง ต้นทุนการผลิต ประเมินเรื่องผลจากรายได้เพิ่มของเกษตรกร และการประเมินผลผลิตของเกษตรกรในแต่ละปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยม

การทำปัญหาพิเศษครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์และการให้คำปรึกษาจากหลายๆฝ่าย โดยเฉพาะ ท่านอาจารย์เอนก บุญยอิน อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ และกรรมการปัญหาพิเศษ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาดิตตามแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้ให้ลุล่วงไปโดยเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ทำปัญหาพิเศษจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ที่ได้กรุณาช่วยเหลือให้ข้อมูลในการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้ รวมไปถึงเพื่อนๆนักศึกษาภาควิชาเทคนิคเกษตร ที่คอยให้กำลังใจ ช่วยเหลือแนะนำในการทำปัญหาพิเศษในครั้งนี้ด้วย

คุณความดีของปัญหาพิเศษในครั้งนี้ ขอบอบแต่บิดามารดาและผู้มีพระคุณทุกท่าน ตลอดจนคุณครู อาจารย์ที่อบรมสั่งสอน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

กุลทิพย์ สงวนพรรค

5 พฤษภาคม 2540

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

สารบัญ	หน้า
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(3)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
ขอบเขตการศึกษา	2
นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 ตรวจสอบเอกสาร	5
ความต้องการ	5
ความต้องการในการฝึกอบรม	6
การฝึกอบรม	8
บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	10
การส่งเสริมการเกษตร	11
วิธีการส่งเสริมในงานส่งเสริมการเกษตร	12
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	16
สถานที่ดำเนินการวิจัย	16
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	16
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	17
การทดสอบเครื่องมือ	17
วิธีการรวบรวมข้อมูล	17
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	18

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา และวิจารณ์	20
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	49
ปัญหาและข้อเสนอแนะ	54
เอกสารอ้างอิง	55
ภาคผนวก	57

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.แสดงข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร	21
2 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่ที่รับผิดชอบ	25
3.แสดงความต้องการในการฝึกอบรมด้านวิชาการ	28
4.แสดงความรู้ทางวิชาการเกษตรที่ต้องการฝึกอบรม	29
5.แสดงความต้องการในการฝึกอบรมในเรื่องสัมพันธ์ชุมชน	32
6.แสดงความต้องการในการฝึกอบรมในด้านพืชผัก	35
7.แสดงความต้องการในการฝึกอบรมในเรื่องข้าว	37
8.แสดงความต้องการในการฝึกอบรมในด้านดิน น้ำ ปุ๋ย	39
9.แสดงความต้องการในการฝึกอบรมการทำเกษตรแบบไร่นาสวนผสม	42
10.แสดงถึงแหล่งความรู้ทางด้านวิชาการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้รับ	44

สารบัญญภาพ

ภาพภาคผนวกที่

หน้า

1. แผนที่อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

58

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

ความสำคัญของปัญหา

(Statement of the problem)

นับแต่กรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2511 จนถึงปัจจุบัน กรมส่งเสริมการเกษตร ได้มีโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมทุกระดับเป็นประจำทุกปี ปีละหลายโครงการแต่อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี การฝึกอบรมส่วนใหญ่ที่ผ่านมาเป็นการฝึกอบรมทั่วๆไปทุกด้าน แต่ยังคงขาดการสำรวจความต้องการที่แท้จริงในการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่เข้ารับการฝึกอบรม การฝึกอบรมยังมีความสำคัญมากในวิชาการส่งเสริมการเกษตร และเนื่องจากการจัดให้มีการฝึกอบรมถือไว้ว่าเป็นการลงทุนอย่างหนึ่ง เพราะต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการแต่ละครั้งมิใช่น้อย แต่เพื่อประโยชน์ในภายหน้าของหน่วยงาน ทางกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ต้องการจะพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีการฝึกอบรมอยู่เป็นประจำ เพราะถ้าสามารถพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงได้ ประสิทธิภาพของการทำงานในกรมส่งเสริมย่อมสูงตามไปด้วย แต่ถ้าการฝึกอบรมในแต่ละครั้งล้มเหลวหรือได้ผลไม่ดีเท่าที่ควร ประสิทธิภาพในการทำงานของกรมส่งเสริมการเกษตรก็ย่อมต่ำ เนื่องจากไม่สามารถพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้นทันกับความเจริญและความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ ดังนั้นการฝึกอบรมแต่ละครั้งจึงควรพิจารณาถึงความจำเป็น และความต้องการของกรมส่งเสริมการเกษตร กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่เข้ารับการฝึกอบรมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะความต้องการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ซึ่งมีความสำคัญมากแต่มักจะถูกมองข้ามไป เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจึงมีบทบาทเผยแพร่ความรู้สู่เกษตรกร โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องทราบถึงวิชาการเกษตรที่ตนส่งเสริมและความรู้ทางด้านส่งเสริมการเกษตร

โดยเฉพาะอำเภอวิหารแดงประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็มีอยู่หลายด้านด้วยกัน โดยเฉพาะการปลูกพืช ซึ่งเน้นมาก การปลูกพืชก็แยกออกไปได้อีกหลายด้าน ด้านการปลูกพืชไร่ เช่น ข้าว และด้านการปลูกพืชสวน เช่น ส้มเขียวหวาน ในการนี้รัฐบาลก็ได้ดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีความรู้ในทุกๆด้านและนำมาอบรมเผยแพร่ให้แก่เกษตรกร เพื่อมุ่งหวังที่จะให้เกษตรกรรู้จักช่วยตนเอง ดังนั้นจึงมีการจัดโครงการฝึกอบรมตามนโยบาย และการปรับปรุงบุคลากรของกรมส่งเสริมการเกษตร

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสถานะภาพส่วนบุคคลและหน้าที่ที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
2. เพื่อศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมในด้านการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
3. เพื่อศึกษาถึงแหล่งความรู้ทางการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมบางประการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เป็นข้อมูลสนับสนุนการคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้ารับการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นประโยชน์โดยตรงต่อเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรในการพิจารณาหาแนวทาง เพื่อจัดทำโครงการฝึกอบรมให้สอดคล้องต้องกันระหว่าง นโยบายและเป้าหมายของกรมส่งเสริมการเกษตรกับความต้องการ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
3. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดแหล่งความรู้ทางการเกษตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความต้องการในการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอำเภอวิหารแดง จังหวัด สระบุรี ที่กำลังปฏิบัติราชการอยู่ในปี พ.ศ.2540 โดยจะมุ่งศึกษาเฉพาะความต้องการในการฝึกอบรม ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในด้านการส่งเสริมการเกษตร

นิยามศัพท์

“การฝึกอบรม” หมายถึง การฝึกอบรมที่จัดขึ้นเพื่อฝึกฝนและส่งเสริมสมรรถภาพของบุคคลให้มีประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงขึ้น โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะ และความชำนาญ

“เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร” หมายถึง ข้าราชการของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่บริหารงานการเกษตร เจ้าหน้าที่พนักงานการเกษตร และเจ้าหน้าที่เทคนิคเกษตร ที่ประจำสำนักงานเกษตรอำเภอที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในระดับอำเภอ

“ความต้องการ” หมายถึง ความต้องการรับการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในอำเภอวิหารแดง

“ความต้องการในการฝึกอบรม” หมายถึง สถานการณ์หรือปัญหาเกี่ยวกับบุคคลหรือความต้องการในกิจกรรมที่มาก่อนการเรียนรู้ ซึ่งสามารถแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรม ซึ่งความต้องการการฝึกอบรมในด้านการส่งเสริมการเกษตร ได้แก่วิชาการเกษตร หน้าที่ที่รับผิดชอบ และแหล่งความรู้ทางการเกษตร

“การปฏิบัติงาน” หมายถึง การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร โดยใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตร

“สำนักงานเกษตรอำเภอ” หมายถึง หน่วยงานของกรมส่งเสริมการเกษตรในอำเภอ ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรตามที่กรมส่งเสริมการเกษตรจังหวัด หรืออำเภอ มอบหมาย ติดตามและรายงานผลการปฏิบัติงานตามโครงการ แผนงานต่างๆ อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางและเป็นที่ยปรึกษาด้านการส่งเสริมการเกษตรแก่อำเภอ

“การส่งเสริมการเกษตร” หมายถึง ระบบการศึกษา ให้ความรู้แก่เกษตรกร เป็นระบบการศึกษาแบบไม่เป็นพิธีการ ไม่มีห้องเรียน หลักสูตรการเรียนการสอนไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับความต้องการของเกษตรกร การศึกษาเน้นหนักที่การเรียนรู้ และการปฏิบัติด้วยตนเอง ที่นำไปประกอบอาชีพได้ กลุ่มผู้เรียนได้แก่ เกษตรกร แม่บ้าน ชุมชน และผู้ที่ประกอบธุรกิจเกษตร หรืออาชีพเกษตรอื่นที่ไม่ได้ทำไร่นา รวมทั้งการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการเกษตรไปสู่เกษตรกร และมีการนำเอาปัญหาของเกษตรกร ไปแก้ไข และให้คำปรึกษาแก่เกษตรกร

“วิชาการเกษตร” หมายถึง วิชาการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการปลูกพืช ได้แก่ พืชสวน พืชไร่ ดิน ปุ๋ย การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และระบบการเกษตร

“การเผยแพร่ความรู้” หมายถึง เป็นกระบวนการนำความรู้ที่ได้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร แพร่ขยายออกไป เป็นการถ่ายทอดความรู้ไปยังเกษตรกรนั้น ๆ ให้ยอมรับและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

“การช่วยเหลือแก้ปัญหา” หมายถึง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สามารถช่วยเหลือแก้ปัญหาได้ก็คือ การได้ช่วยให้เกษตรกรได้รับความรู้ และเกิดความพอใจจากการที่เกษตรกรสามารถแก้ปัญหาดังกล่าว ในการเกษตรได้มากขึ้น

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

(Review of Related Literature)

การศึกษาในครั้งนี้มีการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ ในความสนใจและความต้องการในการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตร จากการตรวจเอกสารดังนี้

1. ความต้องการ
2. ความต้องการในการฝึกอบรม
3. การฝึกอบรม
4. บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
5. การส่งเสริมการเกษตร
6. วิธีการส่งเสริมในงานส่งเสริมการเกษตร
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความต้องการ

ความต้องการเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์อยากได้มา

กมลรัตน์ เหล่าสุวงษ์ (2523 : 250) ได้กล่าวถึงความหมายของความต้องการของมนุษย์ว่า หมายถึง สิ่งที่เป็นต้องได้รับเพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ความต้องการนี้แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ความต้องการทางกาย (Biological need) และความต้องการทางด้านจิตใจ (Psychological need)

โดยทั่วไปความต้องการของมนุษย์มักไม่มีสิ้นสุด และไม่มีวันเพียงพอ เราทราบความต้องการของมนุษย์จะช่วยให้เขาบรรลุถึงความต้องการของเขาได้ ความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของ David C.McClelland ในวิจิตร อาวะกุล (2526:39-40) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกตามลำดับดังนี้

1. ความมั่นคงในการทำงาน (Security) หมายถึง บริษัทหรืองานที่ตนทำนั้น จะมีความยั่งยืนไม่ล้มเลิกง่ายๆ และมีฐานะการเงินดีพอ สามารถฝากชีวิตและอนาคตไว้ได้

2. การยอมรับนับถือ (Recognition) คือการที่ทุกคนต้องการเกียรติยอมรับนับถือ ให้ความรู้ ความสามารถที่ไม่มีมีการแบ่งคุณค่า สถาบันการศึกษา หรือมีการดูถูก ดูหมิ่นเหยียดหยามในความรู้ ความสามารถ ความมั่งมี ยากจน ตระกูลสูงต่ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ความต้องการก้าวหน้า (opportunity) ความต้องการมีโอกาสดำเนินงานสูงขึ้น คนเราเมื่อทำงานแล้ว ก็อยากให้ตนเองมีความก้าวหน้าทางการงาน ได้เงินเพิ่มขึ้น เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น รู้จักคนมากขึ้น ช่วยสังคมเพิ่มขึ้น

4. ความต้องการความรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ (New Experience) การได้รับการฝึกอบรมศึกษา ดูงาน เปลี่ยนไปตำแหน่งต่างๆ หรือเป็นกิจกรรมต่างๆ ย่อมทำให้คนเราไม่จำเจซ้ำซาก ทำให้คนเราไม่กระจัดกระเจิง ซึ่งมนุษย์ถือว่าเป็นเกียรติอย่างหนึ่ง

5. การยอมรับการเป็นส่วนหนึ่ง หรือส่วนร่วมในงาน (Belkoning) มนุษย์ต้องการให้กลุ่มยอมรับว่าเป็นพวกเดียวกัน ไม่ต้องการรู้ว่าเป็นคนละพวก

เสนีย์ รอดอนันต์ (2517:61-62) กล่าวว่า การฝึกอบรมคือกิจกรรมที่มีก่อนการเรียนรู้ ความต้องการในการฝึกอบรมจึงเป็นความต้องการในกิจกรรมที่มาก่อนการเรียนรู้ ความต้องการนี้แบ่งได้เป็น 2 ประการคือ

1. ความต้องการสำหรับปัจจุบัน กรณีที่มีพนักงานเข้ามาใหม่ยังไม่รู้เรื่องราวของหน่วยงาน ยังทำงานไม่เป็น หรือพนักงานเก่ายังทำงานได้ไม่ดีเท่าที่ควร มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบและวิธีการปฏิบัติงาน มีคนย้ายเข้ามาใหม่ ตลอดจนมีการนำเครื่องมือเครื่องใช้ใหม่ๆ เข้ามาใช้ สิ่งเหล่านี้เป็นความต้องการในการฝึกอบรมเพื่อให้งานในปัจจุบันเป็นไปตามความคาดหมายอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

2. ความต้องการสำหรับอนาคต ถ้ามีการวางแผนที่จะเลื่อนคนขึ้นไปรับหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบสูงขึ้น จะนำเครื่องจักรใหม่เข้ามาใช้ จะเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติงานหรือจะย้ายคนไปทำงานอีกหน่วยงานหนึ่ง สิ่งเหล่านี้เป็นการต้องการในการฝึกอบรมเพื่อใช้พนักงานมีความสามารถปฏิบัติงานได้ตามความคาดหมายของเขาในอนาคต

ลักษณะความต้องการใหญ่ๆ ตามประเภทของคน เราจะพบว่ามีอยู่ 3 ลักษณะคือ

1. ความต้องการฝึกอบรมด้านฝีมือ (Skill Training)
2. ความต้องการฝึกอบรมด้านวิชาชีพ (Professional Training)
3. ความต้องการฝึกอบรมด้านการจัดการ/บริหาร (Management Training)

ความต้องการในการฝึกอบรม

แหล่งที่มาของความต้องการฝึกอบรมอาจได้มาจากสองแหล่ง คือ

1. จากผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชา ทุกระดับรู้ว่า
  - จะมีคนใหม่เข้ามาในหน่วยงานของตนกี่คน
  - จะมีผู้โยกย้ายเข้า-ออกกี่คน
  - จะมีคนเลื่อนขั้น เลื่อนฐานะกี่คน
  - จะมีคนทำงานในปัจจุบันกี่คนที่ยังทำงานไม่ถึงระดับที่คาดหวัง
  - มีคนที่ต้องการฝึกอบรมด้านฝีมือ ด้านวิชาชีพ ด้านการจัดการ กี่คน
2. จากตัวผู้ปฏิบัติงานเอง ผู้ปฏิบัติงานจะรู้ว่าตนเองต้องการฝึกอบรมอะไรบ้าง เพื่อ
  - ได้ทราบมาตรฐานในการปฏิบัติงานเป็นอย่างไร
  - ได้ทราบถึงสิ่งที่ต้องการในการปฏิบัติงานใหม่
  - ติดตามความเคลื่อนไหวในวิชาชีพที่ตนใช้อยู่ในการปฏิบัติงานไม่ทัน

จางงศ์ สมประสงค์ (2528 : 261) กล่าวถึง การพิจารณาความต้องการในการฝึกอบรมว่ามีวิธีการสำคัญๆ 5 วิธี สำหรับนำมาใช้ในการพิจารณา คือ

1. ปรีกษาหาหรือปัญหาต่างๆกับหัวหน้า
2. สืบหาความต้องการจากบุคคลในหน่วยงานนั้น
3. ออกแบบสอบถามและทดสอบความรู้ความสามารถบางอย่าง
4. การเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมใหญ่ๆ หรือสำคัญๆในหน่วยงาน
5. การตรวจสอบและการหารือ ร่วมกันกับหัวหน้าหน่วยงานอื่นๆ

เด่นพงษ์ พลละคร (2517 : 51-52) กล่าวว่า วิธีสำรวจความต้องการในการฝึกอบรมสามารถทำได้หลายวิธี คือ

1. ส่งแบบสำรวจความต้องการในการฝึกอบรมไปยังผู้บังคับบัญชาแผนกต่างๆ
2. ศึกษาจากรายงานการประเมินผลงานประจำปีของบุคคลในหน่วยงาน
3. ดูความต้องการในการฝึกอบรมจากการประชุม การสัมมนา หรือการอภิปรายปัญหาในการปฏิบัติงาน โดยทั่วๆ ไปของบุคคลในหน่วยงาน
4. ดูได้จากการผลิตว่า การผลิต เครื่องมือในการผลิตวัตถุดิบ หรือกระบวนการการผลิตเปลี่ยนแปลงหรือไม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การฝึกอบรม

ดีเรก ฤกษ์หรัย (2518 : 10) กล่าวว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะต้องการได้รับการศึกษาอบรมในเรื่องใหญ่ 2 เรื่องคือ

1. เรื่องความรู้ความชำนาญทางวิชาการต่างๆ และการปฏิบัติการต่างๆที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เพื่อให้เกษตรกรยอมรับไปปฏิบัติในการประกอบอาชีพให้ได้ผลดี

2. เรื่องความรู้และความสามารถในการทำงานร่วมกับบุคคลในการนำการเปลี่ยนแปลงสรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจำเป็นต้องมีความรู้ และความชำนาญในการเข้าถึงเกษตรกร จะต้องเข้าใจปัญหาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในไร่นา และจะต้องเป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ทั้งในด้านวิชาการ เศรษฐกิจ และสังคม ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือ จะต้องชำนาญในวิธีการถ่ายทอดความรู้ หรือข้อมูลอันทันสมัยไปสู่เกษตรกร ซึ่งความรู้เหล่านั้นสามารถหาได้ทางหนึ่งโดยการฝึกอบรม

คำว่า“การฝึกอบรม”ได้มีผู้ให้แนวความคิดทางทฤษฎีและคำจำกัดความไว้ ต่างๆกัน ดังนี้

กรีซ เกตุแก้ว (2516 : 3) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมทุกอย่างที่ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานให้เกิดผลดี รวมทั้งมีกำลังใจในการปฏิบัติงาน และมีทัศนคติที่ดีต่องานที่ตนจะต้องปฏิบัติรับผิดชอบ

พจน์ เพชรบูรณิน (2520 : 108) กล่าวว่า ความหมายของการฝึกอบรมคือกระบวนการส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีสมรรถภาพสูงขึ้นในการทำงาน

สันต์ นาคบรรพต (2521 : 73-84) กล่าวถึง ความหมายหรือคำจำกัดความของการฝึกอบรมว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือวิวัฒนาการเป็น 4 ระยะ ด้วยกันคือ

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม หมายถึง การฝึก การสอน ให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจและมีความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องหนึ่งเรื่องใด หรือหลายๆเรื่อง

ระยะที่ 2 การฝึกอบรม หมายถึง การนำเอาบุคคลที่ขาดความรู้ ความสามารถมาทำการสอน เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระยะที่ 3 การฝึกอบรม หมายถึง การให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่ถูกต้องและความชำนาญแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ระยะที่ 4 การฝึกอบรม หมายถึง การพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถที่จะปฏิบัติงานในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อาชวัน วายวานนท์ และวินิจ ทรงประทุม (2517 : 4) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการซึ่งบุคคลได้เรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ซึ่งจะช่วยให้ตนสามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นองค์ประกอบของระบบหนึ่งระบบใดได้ การฝึกอบรมเป็นเรื่องที่มุ่งจะสนองความต้องการของระบบเฉพาะอันหนึ่งอันใด

จากคำนิยามทั้งหลายเหล่านี้จึงอาจกล่าวได้ว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่มีระบบเพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถและมีสมรรถภาพสูงขึ้น เพื่อที่จะปฏิบัติงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หุสสลี สัตมานะ (2514 : 243) ได้กล่าวถึงแบบและประเภทของการฝึกอบรมว่าการฝึกอบรมอาจแบ่งเป็น 2 ลักษณะใหญ่คือ

1. การฝึกอบรมก่อนปฏิบัติงาน (Pre - service training) หมายถึง การจัดให้มีการอบรมสำหรับผู้ที่จะเข้าทำงานบางชนิดหรือบางประเภทที่ไม่มีทางที่จะรับผู้ที่มีความชำนาญที่เหมาะสมทำงานได้ทันที ครั้นจะบรรจุเข้าก่อนแล้วค่อยฝึกอบรมไปก็เป็นการไม่ดี
2. การฝึกอบรมเมื่อเข้าทำงานแล้ว (in - Pre - service training หรือ on the job training) ได้แก่การพัฒนาฝีมือเพื่อเพิ่มพูนความชำนาญ (Skill) เป็นต้น

frank และคณะ (1960 : 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการการดำเนินงานขององค์กรหรือบริษัทในอันที่จะพัฒนาพนักงาน เจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความชำนาญและทัศนคติที่ดี เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยมีการวางแผนและประสานงานอย่างต่อเนื่องกันไป

บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ในการส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลมีภารกิจและหน้าที่ที่รับมอบหมายที่จะต้องออกไปแนะนำช่วยเหลือเกษตรกรในตำบลที่รับผิดชอบเป็นประจำ และสม่ำเสมอ นับได้ว่าเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่ปฏิบัติตนใกล้ชิดกับเกษตรกรมากที่สุด จึงเรียกกันทั่วไปว่า “เกษตรตำบล” ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่จะนำการเปลี่ยนแปลงเกษตรกรให้บังเกิดผลสำเร็จ ตามนโยบายและเป้าหมายของการส่งเสริม (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2523: 1)

บุญสม วราเอกศิริ ในตำราวิจัย สัทธาโชค (2535 : 12) กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่โดยตรงของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประจำตำบลซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลเป้าหมาย คือ

1. ถ่ายทอดความรู้และนำปัญหาจากบุคคลเป้าหมายกลับ เพื่อหาแนวทางแก้ไข
2. เป็นสื่อกลางในการติดต่อระหว่างบุคคลเป้าหมาย กับสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ
3. กระตุ้นให้บุคคลเป้าหมายรู้จักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน
4. กระตุ้นให้บุคคลเป้าหมายรู้จักร่วมงานกันเป็นกลุ่มและรับผิดชอบร่วมกัน
5. กระตุ้นให้บุคคลเป้าหมายเกิดความเชื่อมั่น
6. แนะนำแนวทางให้บุคคลเป้าหมายนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านความสุขของครอบครัว และด้านการเพิ่มรายได้ของครอบครัวและบังเกิดผลต่อชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด

สมศักดิ์ สุริโย ในตำราวิจัย สัทธาโชค (2535 : 13) กล่าวสรุปไว้ว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร คือ บุคคลที่มีหน้าที่ส่งเสริมแนะนำให้เกษตรกรเกิดการตื่นตัว เกิดความต้องการ ในการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้ดีขึ้น ยอมรับนำเอาสิ่งใหม่ ๆ ไปปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นผู้ปฏิบัติงานในฐานะต่าง ๆ ดังนี้

1. ในฐานะผู้ถ่ายทอดความรู้
2. ในฐานะผู้ร่วมการแก้ไขปัญหา
3. ในฐานะผู้ประสานงาน

นอกจากนี้ บุญธรรม จิตอนันต์ (2530 : 598) กล่าวสรุปถึงบทบาทที่สำคัญของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรมี 4 ประการคือ

1. บทบาทครู หรือผู้ถ่ายทอดความรู้
2. บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง
3. บทบาทที่ปรึกษา
4. บทบาทผู้ประสานงาน

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลเป็นบุคคลที่จะรับทราบถึงปัญหาของเกษตรกรและชุมชน และมีบทบาทกระตุ้น ชี้นำ และถ่ายทอดความรู้เทคนิควิชาการแผนใหม่แก่เกษตรกรโดยตรง บทบาทการบริการส่งเสริมการเกษตรนี้จึงชี้้นำการใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรตำบล ให้สอดคล้องกับแผนการส่งเสริมการเกษตรที่เน้นการผลิตสินค้าในระบบอาชีพการเกษตรที่เกษตรกรทำอยู่ (รุ่งเรือง อิศรางกูร ณ อยุธยา ในคำรงค์ชัย สิริโชค (2535: 14))

สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล มีภารกิจในหน้าที่มาก แต่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องคำนึงถึงบทบาทการส่งเสริมที่สำคัญที่จะมีผลต่อการให้ความรู้และนำช่วยเหลือเกษตรกรให้รู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะบทบาทการบริการส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้านภารกิจที่ปฏิบัติ 6 ประการคือ

1. การถ่ายทอดความรู้และเทคนิคการผลิตทางการเกษตรแผนใหม่
2. การแก้ไขปัญหาของเกษตรกร
3. ชี้นำให้เกษตรกรจัดหาและใช้ปัจจัยการผลิตอย่างถูกต้องเหมาะสม
4. ให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตรและการตลาดแก่เกษตรกร
5. ส่งเสริมและพัฒนาสถาบันเกษตรกร
6. คัดเลือกและใช้ประโยชน์จากเกษตรกรผู้นำ

การส่งเสริมการเกษตร

การที่เจ้าหน้าที่หรือนักส่งเสริมการเกษตรจะทำงานให้ได้ผล ควรจะได้ศึกษาและรู้ขอบเขตงานที่จะทำ จึงสมควรที่จะได้รู้ความหมายของคำว่าส่งเสริมการเกษตรเสียก่อน เพื่อจะได้เข้าใจในลักษณะงานที่จะทำได้ดี และเป็นไปตามเป้าหมายของงานที่จะทำ

พจน์ บุญเรือง (2522 : 59) ได้กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมการเกษตร เป็นการให้การศึกษาศึกษาเพื่อการดำรงชีพแก่ประชาชนและชาวชนบท โดยเฉพาะเกษตรกร แม่บ้าน และยุวเกษตรกร ทั้งนี้มุ่งให้บุคคลเหล่านี้พัฒนาเองในการเรียนรู้ที่สามารถนำความรู้ ตามระบบวิชาการเกษตรแผนใหม่ที่น่าไปประยุกต์หรือปรับใช้ได้เหมาะสมกับการประกอบอาชีพ อันเป็นกลไกของการพัฒนาการเกษตร และชนบทที่สร้างเสริมความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม

จิตร อาวะกุล (2527 : 98) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมคือ การส่งเสริมเป็นระบบให้การศึกษานอกโรงเรียนแก่ประชาชน โดยไม่จำกัด เพศวัย และระดับความรู้ ความเป็นอยู่ และทุกกลุ่มในสังคม เพื่อช่วยคนให้ช่วยตนเอง โดยการให้การศึกษาคือความรู้ ความเป็นอยู่ และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเอง ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานะชีวิต และความเป็นอยู่ของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอยู่เป็นประจำ จนสามารถแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพให้เจริญก้าวหน้า เพื่อให้สังคมของชาติมีความกินดีอยู่ดี เพื่อความสมบูรณ์พูนสุขของบุคคลในสังคม โดยการใช้ปฏิบัติ

ดิเรก ฤกษ์หรัย (2518 : 26) ให้ความหมายการส่งเสริมการเกษตร คือ กระบวนการในการให้การศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งรวมทั้งการบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เกษตรกรและครอบครัว โดยให้บุคคลเป้าหมายเหล่านี้เรียนรู้ โดยการกระทำด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุถึงการกินดีอยู่ดีของคนในชุมชน โดยส่วนรวม ทั้งนี้โดยมีพื้นฐานที่ตั้งอยู่บนการพัฒนาประชาชนในสังคม

วิธีการส่งเสริมในการส่งเสริมการเกษตร

งานส่งเสริมการเกษตรก็คือ การปฏิบัติที่ใช้พนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำหน้าที่ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตรแผนใหม่ นอกกระบวนการศึกษาอย่างเป็นทางการแก่ผู้รับ คือเกษตรกร โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะกระตุ้นให้เกษตรกรเหล่านั้นยอมรับและปฏิบัติตามแนวทางหรือนโยบายที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนำไปให้การปฏิบัติงานเช่นนี้ จะต้องใช้วิธีการถ่ายทอดอย่างมีศิลปะ มีความชาญฉลาดที่จะเข้าถึงวิธีการและเหตุการณ์ว่า ควรนำความรู้ความเข้าใจเข้าไปให้โดยวิธีการอย่างไร และมีประโยชน์ต่อเกษตรกรอย่างไรมากที่สุด

ในการส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการเกษตร สิ่งที่ควรพิจารณาคือความจำเป็นของบุคคลเป้าหมายหรือเกษตรกร ความต้องการของเกษตรกรที่มีสถานะที่เรียกว่า “เกษตรกรรายย่อย” เกษตรกรรายย่อยควรได้รับการเอาใจใส่มากในการส่งเสริม โดยการช่วยเหลือสนับสนุนอย่างเร่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คว่นและจริงจัง เพื่อยกระดับฐานะของประชาชนกลุ่มนี้ ความรู้ทางวิชาการเกษตรแผนใหม่หรือเทคโนโลยีที่เหมาะสม ดิเรก ฤกษ์หรัย (2524 : 32) กล่าวว่าในการพิจารณาการใช้เทคโนโลยี จะต้องคำนึงถึงปัญหาความต้องการของเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรที่สำคัญ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในท้องถิ่นนั้น

ปัญญา หิรัญรัศมี (2529 : 206) กล่าวถึงการส่งเสริมการเกษตรทั่ว ๆ ไป ยึดถือวิธีการตามลักษณะบุคคลเป้าหมายมี 3 วิธีด้วยกัน คือ

1. การส่งเสริมรายบุคคล เช่น การออกเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านหรือไร่ นา เกษตรกรมาขอคำแนะนำที่สำนักงาน การติดต่อทางจดหมายหรือทางโทรศัพท์
2. การส่งเสริมแบบกลุ่ม เช่น การประชุมทั่วไป การจัดอบรมสาริต การทัศน ศึกษา การประกวด เป็นต้น
3. การส่งเสริมมวลชน เช่น การใช้วิทยุ โทรทัศน์ บทความ และข่าวในหนังสือพิมพ์ และเอกสารสิ่งพิมพ์ เป็นต้น

ดังนั้น การใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่กำหนด เป็นภารกิจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ยังใช้วิธีการส่งเสริมในระบบฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ซึ่งอยู่ในระหว่าง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการกำหนดภาระหน้าที่และแนวทางการปฏิบัติ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมระดับต่าง ๆ จึงมีนโยบายและแนวทางออกเป็นระยะ ๆ ตลอดมา แต่จะเห็นได้ว่าวิธีการส่งเสริมในภาคสนามจะยังคงใช้ระบบการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บุญธรรม จิตต่อนันต์ (2518:7) กล่าวว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญในการที่จะไปเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเผยแพร่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะต้องมีความสนใจในความรู้ใหม่ๆ และหาโอกาสเข้าร่วมการอบรมอยู่เสมอ เพื่อเป็นการเพิ่มความเชื่อถือให้กับเกษตรกร แต่ จักรพงษ์ เจริญศิริ (2516:25) ศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรยังมีระดับการศึกษาต่ำ ทำให้เกิดปัญหาในการบริการและปฏิบัติจึงยากที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะเข้าใจปัญหาใหม่ๆ ทำให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่อาจจะแนะนำวิธีแก้ปัญหาให้แก่เกษตรกรได้ดีพอ ดังนั้น “...กรมส่งเสริมการเกษตรจึงเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ได้เรียนรู้ และเพิ่มพูนประสบการณ์จากการฝึกอบรม ทั้งนี้เพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความสามารถ ในการนำความรู้ทางวิชาการแผนใหม่ไปถ่ายทอดแก่เกษตรกรได้อย่างเหมาะสม...”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการศึกษาถึงผลของการฝึกอบรม ระหว่างประจำการที่มีต่อพนักงานเกษตรอำเภอ ในปี 2513-2516 ของ บรรจงศรี จีระพิบูลวรรณ (2519:16) พบว่าพนักงานเกษตรอำเภอมีความต้องการฝึกอบรมอีก และส่วนใหญ่ต้องการอบรมเฉพาะวิชามากกว่าการอบรมแบบทั่วไป

โดยทั่ว ๆ ไป เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่จะถ่ายทอดแก่เกษตรกร เพื่อที่จะแนะนำแก้ไขปัญหาการผลิตทางการเกษตรแก่เกษตรกรได้ ชาวลิต หุ่นแก้ว ในดำรงชัย สิริโชค (2535 : 20) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการในการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยสอบถามความคิดเห็นของเกษตรอำเภอที่มีต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล) ในเรื่องความรู้ ความชำนาญที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีอยู่ในด้านวิชาการเกษตร พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความรู้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานเฉพาะด้านวิชาการเกษตร นอกจากนี้ ปัญญา หิรัญรัสมิ ในดำรงชัย สิริโชค (2535 : 21) สำนวญความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรภาคเหนือ เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร พบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรภาคเหนือส่วนใหญ่ประสบการณด้านฝึกอบรมหรือดูงานด้านการเกษตร และจากการสำนวนญความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับบริหารในท้องถิ่นที่มีต่อความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล โดย ปัญญา หิรัญรัสมิ ในดำรงชัย สิริโชค (2535 : 21) ยังพบอีกว่าระดับการศึกษากับตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบของเกษตรตำบลมีความเหมาะสมกันดีแล้ว ซึ่งเกษตรตำบลจะมีความรู้ด้านนโยบาย วัตถุประสงค์ บทบาทและหน้าที่ในการทำงานเป็นอย่างดี และระบุว่าเกษตรตำบลควรจะสามารถในวิชาการทางการส่งเสริมมากที่สุด รองลงไปคือ การรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น การประสานงานการวางแผน การติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจ การวิเคราะห์ปัญหา การปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานและการบริหาร

นอกจากนี้ผลการศึกษาของ พนิต เข้มทอง และคณะ ในดำรงชัย สิริโชค (2535 : 21) เรื่องความต้องการความรู้ด้านเทคนิคบางประการ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล กรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อการพัฒนาชนบทในภาคกลาง พบว่า ความรู้ด้านเทคนิคบางประการที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีของการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลมีอยู่น้อย และมีความต้องการอยู่มาก ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอน และปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของเกษตรกร การสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้ และกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับความรู้ความสามารถในวิชาชีพของ

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรด้านต่าง ๆ นั้น ระบุว่าส่วนมากควรเรียนรู้ในขณะศึกษา แต่ส่วนหนึ่งจะสามารถเรียนรู้ในขณะปฏิบัติงาน

ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องเป็นบุคคลที่มีความตื่นตัวปรับปรุงความรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ โดยการเพิ่มพูนความรู้จากข่าวสารการเกษตร การฝึกอบรม การศึกษาเพิ่มเติมจากสถาบันการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. งานพัฒนาสถาบันการเกษตร

- เจ้าหน้าที่บริหารงานการเกษตร 1 คน
- เจ้าหน้าที่เทคนิคการเกษตร 1 คน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งทำเป็นแบบสอบถามที่นำไปใช้สัมภาษณ์ ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close ended question) และปลายเปิด (Open ended question) แบบสอบถามมีทั้งสิ้น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานโดยทั่วไปของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ 3 สอบถามแหล่งวิชาการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้รับ

ตอนที่ 4 สอบถามงานด้านส่งเสริมการเกษตร โดยทั่วไป

แบบสอบถาม ตอนที่ 1 ถึง ตอนที่ 3 เป็นการศึกษเชิงปริมาณ และ ตอนที่ 4 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ

การทดสอบเครื่องมือ

ในการวิจัยเรื่องความต้องการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตร ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยปรึกษาขอคำแนะนำจากผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ในการแก้ไขปรับปรุง ให้แบบสัมภาษณ์มีความเที่ยงตรงทั้งทางเนื้อหาและภาษา

วิธีรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ จะดำเนินการขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือแจ้งถึงเกษตรกรอำเภอ พร้อมสำเนาโครงการปัญหาพิเศษ
2. ผู้วิจัยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพื่อรวบรวมข้อมูลสำหรับวิเคราะห์และประเมินผลต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาใช้การวิเคราะห์ โดยการบรรยายลักษณะต่าง ๆ ของข้อมูล ด้วยสถิติ
บรรยาย (Descriptive Statistics) คือ

หาค่าร้อยละ (Percentage) มีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\text{สูตร ค่าร้อยละ} = \frac{n}{N} \times 100$$

โดย n = จำนวนตัวอย่าง หรือข้อมูลที่ทำการศึกษา

N = จำนวนตัวอย่างหรือข้อมูลทั้งหมด

งบประมาณที่ใช้ในการศึกษาและระยะเวลาในการดำเนินงาน

งบประมาณที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้ประมาณ 5,600 บาท และใช้เวลาในการดำเนินงาน
ตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2539 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2540 รวมระยะเวลา 8 เดือน

บทที่ 4

ผลการศึกษา และ วิจัย

ผลการศึกษา

ในการศึกษาความต้องการ ในการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ. 2539 - 2540 ผลการศึกษามีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เพศ

พบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 83.33 และ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 1)

อายุ

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 45 - 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคืออายุระหว่าง 40 - 44 ปี และ อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 16.67 จากการศึกษาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จำนวน 6 ท่านพบว่า รับราชการในตำแหน่ง เกษตรอำเภอ 1 ท่าน มีอายุ 59 ปี เจ้าหน้าที่บริหารงานเกษตร 2 ท่าน มีอายุ 41 และ 45 ปี เจ้าหน้าที่งานการเกษตร 2 ท่านอายุ 42 และ 48 ปี และ เจ้าหน้าที่งานเคหกิจเกษตร 1 ท่าน อายุ 27 ปี (ตารางที่ 1)

การศึกษา

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทั้งหมดจบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 100.00 โดยจบจากสาขาเทคโนโลยีการเกษตร ร้อยละ 50 สาขาส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 33.33 และ สาขาศิลปศาสตร์บัณฑิต ร้อยละ 16.67 จะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกท่านจบการศึกษาระดับปริญญาตรี อาจเป็นเพราะว่ากรมส่งเสริมการเกษตร มีเกณฑ์ที่จะรับผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป เข้าบรรจุเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ตารางที่ 1)

ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในกรมส่งเสริมการเกษตร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่ ปฏิบัติงานอยู่ในกรมส่งเสริมการเกษตร ระหว่าง 20 - 24 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.33 และ 25 - 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 1)

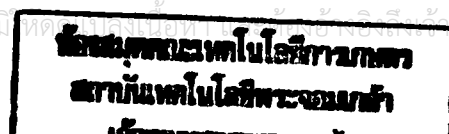
สังกัดก่อนเข้ารับราชการกรมส่งเสริมการเกษตร

ก่อนเข้ารับราชการในกรมส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเคยรับราชการอยู่ใน กรมพัฒนาที่ดิน กรมการข้าว และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 33.33 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

รายการ	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	5	83.33
หญิง	1	16.67
2. อายุ		
ต่ำกว่า 40 ปี	1	16.67
40 - 44 ปี	1	16.67
45 - 49 ปี	3	50.00
มากกว่า 50 ปี ขึ้นไป	1	16.66
3. จบการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า สาขา	6	100.00
ส่งเสริมการเกษตร จบปี พ.ศ. 2526 , 2535	2	33.33
ศิลปศาสตรบัณฑิต จบปี พ.ศ. 2526 , 2535	1	16.67
เทคโนโลยีการเกษตร จบปี พ.ศ. 2535	3	50.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้เผยแพร่ข้อมูลนี้ไปยังสื่อหรือสิ่งพิมพ์ของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
4. ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในกรมส่งเสริมการเกษตร		
ต่ำกว่า 20 ปี	2	33.33
20 - 24 ปี	3	50.00
25 - 29 ปี	1	16.67
5. สังกัดก่อนเข้ารับราชการในกรมส่งเสริมการเกษตร		
กรมพัฒนาที่ดิน	2	33.33
กรมการข้าว	2	33.33
ร.ก.ส.	2	33.33

จำนวนตำบลที่รับผิดชอบ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรอำเภอและเจ้าหน้าที่เทคนิคเกษตรรับผิดชอบ 6 ตำบล เจ้าหน้าที่บริหารงานเกษตร รับผิดชอบคนละ 2 ตำบล เจ้าหน้าที่พนักงานการเกษตรรับผิดชอบคนละ 1 ตำบล ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 33.33 เท่ากัน (ตารางที่ 2)

จำนวนครอบครัวเกษตรกรในเขตที่รับผิดชอบ

จำนวนครอบครัวเกษตรกร ในเขตรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนใหญ่จะมากกว่า 1,200 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 50.00 ต่ำกว่า 1,000 ครอบครัว 1,000 - 1,001 ครอบครัว และ 1,001 - 1,200 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 2)

พื้นที่ทำการเกษตรในเขตรับผิดชอบ

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่รับผิดชอบพื้นที่การเกษตร อยู่ระหว่าง 10,000 - 29,999 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาตั้งแต่ 30,000 ไร่ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 33.33 และรับผิดชอบต่ำกว่า 10,000 ไร่ ร้อยละ 16.67 ซึ่งมีจำนวนน้อยที่สุด (ตารางที่ 2)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้าที่ที่มีความสำคัญ

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเห็นว่าหน้าที่ที่มีความสำคัญ คือ หน้าที่ในการส่งเสริมการเกษตรตามที่กรมฯ จังหวัด หรืออำเภอ มอบหมาย หน้าที่ออกติดตาม รายงานผล หน้าที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จากส่วนกลาง หน้าที่ในการเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่เกษตรกร หน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 100.00 และอื่นๆ คือ ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข่าวการเกษตร ติดต่อประสานงานกับภาคเอกชน และปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย คิดเป็นร้อยละ 50.00 (ตารางที่ 2) จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนั้นเห็นว่าหน้าที่ทุกหน้าที่ที่มีความสำคัญทั้งหมด อาจจะเป็นเพราะหน้าที่ต่าง ๆ นั้นเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน กล่าวคือถ้าปฏิบัติหน้าที่หนึ่งคือหน้าที่อื่น ๆ อาจจะทำปฏิบัติได้สะดวกและดียิ่งขึ้น

หน้าที่ในการส่งเสริมที่ดำเนินการไปแล้ว

หน้าที่ที่ได้ดำเนินการไปแล้วของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร คือ ศึกษานโยบายของกรมฯ จังหวัด และอำเภอให้เข้าใจ คิดเป็นร้อยละ 100.00 ศึกษาสภาพท้องที่และกลุ่มบุคคลเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 83.33 วางแผนดำเนินการส่งเสริมโดยกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการอย่างแน่ชัด คิดเป็นร้อยละ 66.67 ปรึกษาหาแนวทางตลอดจนวิธีการที่เหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้บังคับบัญชา และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 50.00 ศึกษากฎ ระเบียบ และวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง หากความรู้ในเรื่องที่จะออกไปส่งเสริมใส่ตัวให้มากที่สุด และคิดหาวิธีที่เหมาะสมเพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริม คิดเป็นร้อยละ 33.33 และทำการส่งเสริมตามแผนที่ได้วางไว้ ออกปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับคำสั่ง และอื่น ๆ คือ ติดต่อประสานงานกับภาครัฐ และเอกชน คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 2)

ปัญหาที่เกิดในการปฏิบัติงาน

ปัญหาที่เกิดในการปฏิบัติงาน คือ ขาดประสบการณ์และความชำนาญในการเลือกใช้วิธีส่งเสริม เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมาคือ เกษตรกรให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานไม่ดีเท่าที่ควร คิดเป็นร้อยละ 83.33 ปัญหาอื่น ๆ คือ เกษตรกรมีความรู้ น้อยมาก (ส่วนใหญ่) ไม่สามารถวางแผนการผลิตให้ตัวเองได้ เกษตรกรขาดแคลนแรงงานไม่สามารถประกอบอาชีพการเกษตรได้อย่างสมบูรณ์ เกษตรกรขาดแคลนปัจจัยการผลิต และเกษตรกรหันไปประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น ทำงานโรงงาน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และปัญหาขาดสื่อกิจการที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 2)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างลงพื้นที่ปฏิบัติงาน

ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ เกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67 มีภาระมากจนไม่มีเวลาให้คำปรึกษาและแนะนำแก่เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ พุดกับเกษตรกรไม่รู้เรื่อง ต้องใช้เวลานานในการอธิบายชี้แจง ร้อยละ 33.33 และเกษตรกรมักปรึกษาในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมรับผิดชอบอยู่ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่สามารถให้คำปรึกษาในเรื่องเหล่านั้นแก่เกษตรกรได้ คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 2)

จากปัญหาเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลควรเร่งรัดและส่งเสริมเรื่องการศึกษาตามชนบทให้มากยิ่งขึ้น เพราะเกษตรกรส่วนมากมีการศึกษาน้อย ทำให้การส่งเสริมการเกษตรไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร และกรมส่งเสริมการเกษตรจะต้องให้ความสำคัญสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานเท่าที่จำเป็นอื่น ๆ แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับอำเภอเพิ่มมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ในด้านวิชาการเกษตรทุกรูปแบบให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริม เพื่อพัฒนาตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้นด้วย

ตอนที่ 2 ความต้องการในการฝึกอบรมวิชาการส่งเสริมการเกษตร

การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรพบว่าเคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 100.00 คือ เรื่องสถาบันเกษตรกร หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตร โครงการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตร การใช้แผนที่ดินในการวิเคราะห์การปลูกพืช หน่วยงานพัฒนาที่ดิน การใช้วัสดุปรับปรุงดินเปรี้ยว หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตร สัมผัสเห็ดหวาน หน่วยงานมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เห็ดฟาง หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตร และ ไม้ผล หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตร (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่ที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

รายการ	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
6. จำนวนตำบลที่รับผิดชอบ		
เกษตรอำเภอและเจ้าหน้าที่เคหกิจ รับผิดชอบ	2	33.33
คนละ 6 ตำบล		
เจ้าหน้าที่บริหารงานเกษตรรับผิดชอบ	2	33.33
คนละ 2 ตำบล		
เจ้าหน้าที่พนักงานการเกษตรรับผิดชอบ	2	33.33
คนละ 1 ตำบล		
7. จำนวนครอบครัวเกษตรกรในเขตที่รับผิดชอบ		
ต่ำกว่า 1,000 ครอบครัว	1	16.67
1,000 - 1,100 ครอบครัว	1	16.67
1,101 - 1,200 ครอบครัว	1	16.67
มากกว่า 1,200 ครอบครัว	3	50.00
8. พื้นที่ทำการเกษตรในเขตที่รับผิดชอบ		
ต่ำกว่า 10,000 ไร่	1	16.67
10,000 - 20,000 ไร่	2	33.33
20,000 ไร่ ขึ้นไป	3	50.00
9. หน้าที่ที่มีความสำคัญ *		
หน้าที่ในการส่งเสริมการเกษตร ตามที่กรมฯ	6	100.00
จังหวัด อำเภอ มอบหมาย		
หน้าที่ออกติดตามและรายงานผล	6	100.00
หน้าที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้า	6	100.00
หน้าที่ส่วนกลาง		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
หน้าที่ในการเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่	6	100.00
เกษตรกร		
หน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	6	100.00
หน้าที่อื่นๆ	3	50.00
ประชาสัมพันธ์ข่าวสารการเกษตร		
ติดต่อประสานงานกับภาคเอกชน		
ปฏิบัติงานอื่นๆตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย		
10. หน้าที่ในการส่งเสริมที่ดำเนินการไปแล้ว *		
ศึกษานโยบายของ กรมฯ จังหวัด อำเภอ	6	100.00
ศึกษากฎ ระเบียบ และวิธีการปฏิบัติงาน	2	33.33
หาความรู้ในเรื่องที่จะออกไปส่งเสริม	2	33.33
คิดหาวิธีที่เหมาะสมเพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริม	2	33.33
ศึกษาสภาพท้องที่และกลุ่มบุคคลเป้าหมาย	5	83.33
ปรึกษาหาแนวทางและวิธีการที่เหมาะสมจากผู้	3	50.00
เชี่ยวชาญหรือผู้บังคับบัญชา		
วางแผนดำเนินการส่งเสริม โดยกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการอย่างแน่ชัด	4	66.67
จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้	3	50.00
ทำการส่งเสริมตามแผนที่ได้วางไว้	1	16.67
ออกปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับคำสั่ง	1	16.67
อื่นๆ	1	16.67
- ติดต่อประสานงานกับภาครัฐและเอกชนต่างๆ		
เช่น ร้านค้าที่จำหน่ายวัสดุอุปกรณ์ทางเกษตร		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
11. ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน *		
ขาดประสบการณ์และความชำนาญในการเลือกใช้ วิธีส่งเสริม	6	100.00
ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน	1	16.67
เกษตรกรให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานไม่ดีเท่า ที่ควร	5	83.33
อื่นๆ	2	33.33
- เกษตรกรมีความรู้้น้อยมาก		
- เกษตรกรขาดแคลนแรงงานทำให้ไม่สามารถ ประกอบอาชีพเกษตรได้อย่างสมบูรณ์		
- เกษตรกรขาดปัจจัยในการผลิต		
- เกษตรกรเริ่มหันไปประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ		
12. ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างลงพื้นที่ปฏิบัติงาน *		
มีภารกิจมากจนไม่มีเวลาให้คำปรึกษา และแนะนำ	3	50.00
แก่เกษตรกร		
พูดกับเกษตรกรไม่รู้เรื่อง ต้องใช้เวลานานในการ อธิบายชี้แจง	2	33.33
เกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือ	4	66.67
เกษตรกรมักปรึกษาในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับ หน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ	1	16.67

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 การเข้ารับการฝึกอบรมวิชาการส่งเสริมการเกษตร

รายการ	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
<u>การเข้ารับการฝึกอบรมด้านวิชาการส่งเสริมการเกษตร</u>		
เคย		
ไม่เคย	6	100.00
	-	-

ความรู้ทางวิชาการเกษตรที่ต้องการฝึกอบรม

จากการศึกษาพบว่าในด้านพืชสวนส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 ต้องการฝึกอบรมเรื่อง ส้มเขียวหวาน รองลงมาคือ มะม่วง คิดเป็นร้อยละ 50.00 และกระเทียม น้อยหน่า คิดเป็นร้อยละ 16.67 เท่ากัน ในด้านพืชผัก ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 ต้องการฝึกอบรมเรื่องเห็ด รองลงมาคือ อื่น ๆ (ไม่ต้องการฝึกอบรม) และถั่วฝักยาว ผักคะน้า ผักกวางตุ้ง ผักบุ้ง คิดเป็นร้อยละ 16.67 เท่ากัน ด้านพืชไร่ ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 ไม่ต้องการฝึกอบรม แต่ร้อยละ 33.33 ต้องการฝึกอบรมเรื่องข้าว ด้านดิน น้ำ ปุ๋ย ส่วนใหญ่ไม่มีความต้องการฝึกอบรมคิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ ดิน น้ำ ปุ๋ย คิดเป็นร้อยละ 16.67 เท่ากันที่เจ้าหน้าที่ต้องการฝึกอบรม (ตารางที่ 4) จะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่ ไม่ต้องการฝึกอบรม ซึ่งอาจจะเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ฯ มีความรู้ในเรื่องวิชาการเกษตรมาบ้างแล้ว หรือ เรื่องบางเรื่องเกษตรกรอาจจะมีความรู้ความชำนาญมากกว่า ดังนั้น เจ้าหน้าที่จึงไม่ต้องการฝึกอบรม ส่วนในเรื่องส้มเขียวหวานที่เจ้าหน้าที่ฯ ต้องการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากนั้นอาจเป็นเพราะ ในอำเภอวิหารแดงนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูก ส้มเขียวหวาน ดังนั้นอาจเป็นสาเหตุให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องการฝึกอบรมในเรื่องนี้ ซึ่งเมื่ออบรมไปแล้วอาจจะมีความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาแนะนำเกษตรกรได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ กริช เกตุแก้ว (2516 : 3) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมทุกอย่างที่ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความสามารถ ในการปฏิบัติงานให้เกิดผลดี รวมทั้งมีกำลังใจในการปฏิบัติงาน และมีทัศนคติที่ดีต่องานที่ตนต้องปฏิบัติรับผิดชอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 ความต้องการความรู้ทางวิชาการเกษตร

รายการ	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
<u>ความรู้ทางวิชาการเกษตรที่ต้องการฝึกอบรม *</u>		
<u>พืชสวน</u>		
- ส้มเขียวหวาน	4	66.67
- มะม่วง	3	50.00
- ขนุน	1	16.67
- กระเทียม	1	16.67
- น้อยหน่า	1	16.67
<u>พืชผัก</u>		
- ถั่วฝักยาว	1	16.67
- ผักคะน้า	1	16.67
- ผักกวางตุ้ง	1	16.67
- ผักบุ้ง	1	16.67
- เห็ด	4	66.67
- อื่น ๆ ไม่ต้องการ	2	33.33
<u>พืชไร่</u>		
- ข้าว	2	33.33
- อื่น ๆ (ไม่ต้องการ)	4	66.67
<u>ดิน น้ำ ปุ๋ย</u>		
- ดิน	1	16.67
- น้ำ	1	16.67
- ปุ๋ย	1	16.67
- อื่น ๆ (ไม่ต้องการ)	3	50.00

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความต้องการในการฝึกอบรมเรื่อง สัมเขียวหวาน

การเตรียมต้นตอสัมเขียวหวาน

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องการฝึกอบรม เรื่องการเตรียมต้นตอสัมเขียวหวาน ส่วนมากพบว่ามีความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 66.67 และต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 33.33 (ตารางที่ 5)

พันธุ์สัมเขียวหวาน

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องการฝึกอบรมเกี่ยวกับพันธุ์สัมเขียวหวาน พบว่ามีความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 83.33 และมีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 5)

วิธีการขยายพันธุ์สัมเขียวหวาน

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องการฝึกอบรมวิธีการฝึกขยายพันธุ์สัมเขียวหวาน ส่วนใหญ่ ต้องการฝึกอบรมเรื่องการขยายพันธุ์โดยเนื้อเยื่อของพืชในสภาพปลอดเชื้อ คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาคือ การขยายพันธุ์โดยใช้ลำต้นและรากเป็นพิเศษ และการทาบกิ่ง คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 5)

การเตรียมการปลูก

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเตรียมการปลูกพบว่ามีความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 66.67 และความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 33.33 (ตารางที่ 5)

การปฏิบัติดูแลรักษา

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องการการฝึกอบรมส่วนใหญ่คือเรื่อง การให้น้ำ คิดเป็นร้อยละ 54.55 รองลงมาคือ เรื่องการใช้น้ำในสวนสัมเขียวหวาน คิดเป็นร้อยละ 45.45 (ตารางที่ 5)

เทคนิคการบังคับให้สัมเขียวหวานออกดอก

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการอบรม เรื่องเทคนิคการบังคับให้ สัมเขียวหวานออกดอกมีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 83.33 และความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 5)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การออกดอกติดผล

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการอบรมเรื่องการออกดอกติดผล ส่วนมากมีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 66.67 และมีความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 33.33 (ตารางที่ 5)

โรคและแมลงของส้มเขียวหวาน วิธีการกำจัดและป้องกัน

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการฝึกอบรมเรื่อง โรคและแมลงของส้มเขียวหวาน วิธีการกำจัดและป้องกัน พบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 83.33 และต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 5)

การเก็บเกี่ยวผลผลิต

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการฝึกอบรมเรื่องการเก็บเกี่ยวผลผลิตมีความต้องการมาก และน้อย คิดเป็นร้อยละ 50.00 เท่ากัน (ตารางที่ 5)

ความต้องการฝึกอบรมเรื่องการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความต้องการฝึกอบรมเรื่องการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวมีความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 100.00 (ตารางที่ 5)

เนื่องจากอำเภอวิหารแดง มีสภาพพื้นที่เหมาะแก่การปลูกส้มเขียวหวาน จึงมีเกษตรกรจำนวนมากที่ปลูกส้มเขียวหวาน แต่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการฝึกอบรมในเรื่องของส้มเขียวหวานน้อยมาก สาเหตุเพราะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีความรู้ในด้าน ต่าง ๆ อยู่แล้ว และรวมทั้งเกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญในด้านส้มเขียวหวานมากกว่า เนื่องจากประสบการณ์ในด้านการทำสวนส้มเขียวหวานมานาน จึงไม่ค่อยเข้าปรึกษากับเจ้าหน้าที่ฯ มากนัก แต่ก็มีปัญหาบางอย่างที่ต้องปรึกษาบางประการ คือ การปฏิบัติดูแลรักษา เทคนิคการบังคับให้ส้มเขียวหวานออกดอก และเรื่องโรคและแมลงของส้มเขียวหวานและวิธีการกำจัดและป้องกัน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจึงจำเป็นต้องมีการอบรมหาความรู้เพิ่มเติมมากขึ้น

ตารางที่ 5 แสดงความต้องการในการฝึกอบรมเรื่องส้มเขียวหวาน

รายการ	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
1. การเตรียมต้นคอส้มเขียวหวาน		
มาก	2	33.33
น้อย	4	66.67
2. พันธุ์ส้มเขียวหวาน		
มาก	1	16.67
น้อย	5	83.33
3. วิธีการขยายพันธุ์ส้มเขียวหวาน		
การขยายพันธุ์โดยใช้ลำต้นและรากเป็นพิเศษ	1	16.67
การขยายพันธุ์โดยใช้เนื้อเยื่อในสภาพปลอดเชื้อ	4	66.67
การทาบกิ่ง	1	16.67
4. การเตรียมการปลูก		
มาก	2	33.33
น้อย	4	66.67
5. การปฏิบัติดูแลรักษา *		
การให้น้ำ	6	100.00
การใช้ปุ๋ยในสวนส้มเขียวหวาน	5	83.33
6. เทคนิคการบังคับให้ส้มเขียวหวานออกดอก		
มาก	5	83.33
น้อย	1	16.67
7. การออกดอกติดผล		
มาก	4	66.6
น้อย	2	33.33

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
8. โรคและแมลงของส้มเขียวหวานและวิธีการกำจัด และป้องกัน		
มาก	5	83.33
น้อย	1	16.67
9. การเก็บเกี่ยวผลผลิต		
มาก	3	50.00
น้อย	3	50.00
10. การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว		
มาก	-	-
น้อย	6	100.00

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความต้องการในการฝึกอบรมเรื่องพืชผัก

พันธุ์พืชผัก

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทุกท่านไม่ต้องการฝึกอบรมเรื่องพันธุ์พืชผัก คิดเป็นร้อยละ 100.00 (ตารางที่ 6)

ด้านการปลูก

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความต้องการอบรมด้านการปลูกมากและน้อย คิดเป็นร้อยละ 66.67 และ 33.33 ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ด้านการดูแลรักษา

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการอบรมด้านการดูแลรักษาน้อย คิดเป็นร้อยละ 83.33 และมีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 6)

ด้านการป้องกันและกำจัดโรค

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการอบรมด้านการป้องกันและกำจัดโรคน้อย คิดเป็นร้อยละ 83.33 และต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 6)

ด้านการใช้ปุ๋ย

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความต้องการอบรมด้านการใช้ปุ๋ยน้อย คิดเป็นร้อยละ 83.33 และมีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 6)

ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความต้องการฝึกอบรมด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิตน้อย คิดเป็นร้อยละ 100.00 (ตารางที่ 6)

เจ้าหน้าที่มีความต้องการในการฝึกอบรมด้านพืชผักน้อย เพราะส่วนใหญ่การปลูกพืชผักทำกันมานาน และเจ้าหน้าที่ฯ มีความรู้ในด้านนี้บ้างจึงไม่ต้องการฝึกอบรม แต่เรื่องเห็ด เจ้าหน้าที่ฯ มีความต้องการฝึกอบรม เพราะเห็ดในปัจจุบันเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้แก่เกษตรกรได้มากกว่าพืชชนิดอื่น เจ้าหน้าที่ฯ จึงจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องเห็ดมาก เพราะเกษตรกรมาขอคำปรึกษาในเรื่องนี้มากที่สุด

ตารางที่ 6 ความต้องการในการฝึกอบรมเรื่อง พืชผัก

รายการ	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
1. พันธุ์พืชผัก		
มาก	-	-
น้อย	6	100.00
2. ด้านการปลูก		
มาก	4	66.67
น้อย	2	33.33
3. ด้านการดูแลรักษา		
มาก	1	16.67
น้อย	5	83.33
4. ด้านการป้องกันและกำจัดโรค		
มาก	1	16.67
น้อย	5	83.33
5. ด้านการใช้ปุ๋ย		
มาก	1	16.67
น้อย	5	83.33
6. ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต		
มาก	0	-
น้อย	6	100.00

ความต้องการในการฝึกอบรมในเรื่องข้าว

พันธุ์ข้าว

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการน้อย ในการฝึกอบรมเรื่องพันธุ์ข้าว

คิดเป็นร้อยละ 83.33 และต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 7)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเตรียมเมล็ดพันธุ์

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการในการฝึกอบรมเรื่องการเตรียมเมล็ดพันธุ์ น้อย คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาคือต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 33.33 (ตารางที่ 7)

การปลูกข้าวเพื่อให้ได้ผลผลิตสูง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการฝึกอบรมการปลูกข้าวเพื่อให้ได้ผลผลิตสูง ส่วนใหญ่มีความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 66.67 และต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 33.33 (ตารางที่ 7)

การป้องกันกำจัดศัตรูพืช

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการฝึกอบรมการป้องกันกำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่ต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 100.00 (ตารางที่ 7)

การกำจัดแมลง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการฝึกอบรมการกำจัดแมลง ส่วนใหญ่มีความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 83.33 และต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 7)

การกำจัดโรค

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการฝึกอบรมการกำจัดโรคส่วนใหญ่มีความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 83.33 และต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 7)

การใช้ปุ๋ย

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการฝึกอบรมการใช้ปุ๋ยส่วนใหญ่ต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 100.00 (ตารางที่ 7)

การเก็บเกี่ยว

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกท่าน มีความต้องการฝึกอบรมด้านการเก็บเกี่ยว น้อย คิดเป็นร้อยละ 100.00 (ตารางที่ 7)

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการในการฝึกอบรมน้อย เพราะส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความรู้อยู่แล้ว และเกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์มากในด้านการปลูกข้าว จึงไม่ค่อยขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 7 แสดงความต้องการในการฝึกอบรมในเรื่อง ข้าว

รายการ	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
1. พันธุ์ข้าว		
มาก	1	16.67
น้อย	5	83.33
2. การเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าว		
มาก	2	33.33
น้อย	4	66.67
3. การปลูกข้าวเพื่อให้ได้ผลผลิตสูง		
มาก	2	33.33
น้อย	4	66.67
4. การป้องกันกำจัดศัตรูพืช		
มาก	-	-
น้อย	6	100.00
5. การกำจัดแมลง		
มาก	1	16.67
น้อย	5	83.33
6. การกำจัดโรค		
มาก	1	16.67
น้อย	5	83.33
7. การใช้ปุ๋ย		
มาก	-	-
น้อย	6	100.00
8. การเก็บเกี่ยว		
มาก	-	-
น้อย	6	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความต้องการในการฝึกอบรมในด้าน ดิน น้ำ ปุ๋ย

การให้น้ำแก่พืช

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการฝึกอบรมเรื่องการให้น้ำแก่พืช ส่วนมากต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 83.33 และต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 8)

อาการขาดธาตุอาหารของพืช

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการฝึกอบรมเรื่องอาการขาดธาตุอาหารของพืชมีความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 100.00 (ตารางที่ 8)

ความเป็นกรดเป็นด่างของดิน

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการฝึกอบรมเรื่องความเป็นกรดเป็นด่างของดินน้อย คิดเป็นร้อยละ 83.33 และความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 8)

วิธีการให้น้ำแก่พืช

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความต้องการฝึกอบรม เรื่องวิธีการให้น้ำแก่พืชน้อย คิดเป็นร้อยละ 100.00 (ตารางที่ 8)

วิธีการใส่ปุ๋ย

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการฝึกอบรมเรื่องวิธีการใส่ปุ๋ยส่วนมากต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 83.33 และต้องการฝึกอบรมมาก ร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 8)

ประเภทของปุ๋ย

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการฝึกอบรมเรื่องประเภทของปุ๋ย มีความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 100.00 (ตารางที่ 8)

ประเภทของดินแต่ละชนิดที่เหมาะสมกับพืชแต่ละชนิด

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการฝึกอบรมเรื่องประเภทของดินแต่ละชนิดที่เหมาะสมกับพืชแต่ละชนิด มีความต้องการในการฝึกอบรมน้อย คิดเป็นร้อยละ 100.00 (ตารางที่ 8)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสำคัญของ ดิน น้ำ ปุ๋ย ที่มีต่อเกษตรกร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการฝึกอบรมเรื่องความสำคัญของ ดิน น้ำ ปุ๋ย ที่มีต่อเกษตรกร ส่วนใหญ่ต้องการมาก และต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 50.00 (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 ความต้องการในการฝึกอบรมในเรื่อง ดิน น้ำ ปุ๋ย

รายการ	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
1. การให้น้ำแก่พืช		
มาก	1	16.67
น้อย	5	83.33
2. อาการขาดธาตุอาหารของพืช		
มาก	-	-
น้อย	6	100.00
3. ความเป็นกรดเป็นด่างของดิน		
มาก	1	16.67
น้อย	5	83.33
4. วิธีการให้น้ำแก่พืช		
มาก	-	-
น้อย	6	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (N=6)	ร้อยละ
6. วิธีการใส่ปุ๋ย		
มาก	1	16.67
น้อย	5	83.33
7. ประเภทของปุ๋ย		
มาก	-	-
น้อย	6	100.00
8. ประเภทของดินแต่ละชนิดที่เหมาะสมกับพืชแต่ละชนิด		
มาก	-	-
น้อย	6	100.00
9. ความสำคัญของดิน น้ำ ปุ๋ย ที่มีต่อการเกษตร		
มาก	3	50.00
น้อย	3	50.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความต้องการฝึกอบรมการทำเกษตรแบบไร่นาสวนผสม

ความต้องการฝึกอบรมการจัดการรูปแบบในการทำไร่นาสวนผสม

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความต้องการฝึกอบรมการจัดการรูปแบบในการทำไร่นาสวนผสม ส่วนใหญ่มีความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 83.33 และต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 9)

ความต้องการฝึกอบรมระบบการทำไร่นาสวนผสม

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการฝึกอบรมระบบการทำไร่นาสวนผสม ส่วนใหญ่มีความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 66.67 และต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 33.33 (ตารางที่ 9)

ความต้องการฝึกอบรมถึงประโยชน์และความสำคัญของการทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการฝึกอบรมถึงประโยชน์และความสำคัญของการทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม ทั้งหมดมีความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 100.00 (ตารางที่ 9)

ความต้องการฝึกอบรมปรับปรุงการทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม

เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ส่วนใหญ่ต้องการฝึกอบรมในเรื่องนี้น้อย คิดเป็นร้อยละ 66.67 และต้องการฝึกอบรมมาก ร้อยละ 33.33 (ตารางที่ 9)

ความต้องการฝึกอบรมการแก้ปัญหาในการทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการฝึกอบรมการแก้ปัญหาในการทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม ส่วนใหญ่มีความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 83.33 และต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 9)

ความต้องการฝึกอบรมด้านแหล่งน้ำในการทำไร่นาสวนผสม

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการในการฝึกอบรมด้านแหล่งน้ำในการทำไร่นาสวนผสม ส่วนใหญ่มีความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 100.00 (ตารางที่ 9)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 9 ความต้องการในการฝึกอบรมการทำกรเกษตรแบบไร่นาสวนผสม

รายการ	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
การทำกรเกษตรแบบไร่นาสวนผสม		
1. การจัดการและรูปแบบในการทำไร่นาสวนผสม		
มาก	1	16.67
น้อย	5	83.33
2. ระบบการทำไร่นาสวนผสม		
มาก	2	33.33
น้อย	4	66.67
3. ประโยชน์และความสำคัญของการทำกรเกษตรแบบไร่นาสวนผสม		
มาก	-	-
น้อย	6	100.00
4. การปรับปรุงการทำกรเกษตรแบบไร่นาสวนผสม		
มาก	2	33.33
น้อย	4	66.67
5. การแก้ปัญหา การทำกรเกษตรแบบไร่นาสวนผสม		
มาก	1	16.67
น้อย	5	83.33
6. แหล่งนำในการทำไร่นาสวนผสม		
น้อย	6	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 3 แหล่งความรู้ทางการส่งเสริมการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับ

จากรายบุคคล

แหล่งความรู้ที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับคือ ศึกษาด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 26.10 รองลงมาคือ ผู้นำจากกรมส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จากกรมส่งเสริมการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 21.74 รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน ศึกษาจากเพื่อนที่เป็นเจ้าหน้าที่ด้วยกัน และจากเกษตรกรอำเภอประจำอำเภอของท่าน คิดเป็นร้อยละ 8.69 และจากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ คิดเป็นร้อยละ 4.35 (ตารางที่ 10)

จากสื่อมวลชน

แหล่งความรู้จากสื่อมวลชน คือ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และเอกสารเผยแพร่ คิดเป็นร้อยละ 26.10 รองลงมาคือ วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 21.70 (ตารางที่ 10)

จากแหล่งอื่น ๆ

แหล่งความรู้จากแหล่งอื่น ๆ คือ กรมส่งเสริมการเกษตร และการอบรม คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมาคือ ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ สำนักงานการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 22.22 และสุดท้ายคือ สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 11.12 (ตารางที่ 10)

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีการหาความรู้จากหลาย ๆ ด้าน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตนเอง และนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการส่งเสริมให้กับเกษตรกร

ตารางที่ 10 แหล่งความรู้ทางด้านวิชาการส่งเสริมการเกษตร ที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้รับ

รายการ	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
จากรายบุคคล *		
ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	6	100.00
ผู้นำจากกรมส่งเสริมการเกษตร	5	83.33
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จากกรมส่งเสริมการเกษตร	5	83.33
การเกษตร		
เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน	2	33.33
ศึกษาจากเพื่อนที่เป็นเจ้าหน้าที่ด้วยกัน	2	33.33
จากเกษตรกรอำเภอประจำอำเภอของท่าน	2	33.33
อื่นๆ (จากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ)	1	16.67
จากสื่อมวลชน *		
วิทยุ	5	83.33
หนังสือพิมพ์	6	100.00
โทรทัศน์	6	100.00
เอกสารเผยแพร่	6	100.00
จากแหล่งอื่นๆ *		
ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ สำนักงานส่งเสริมการเกษตร	4	66.67
ส่งเสริมการเกษตร		
สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคกลาง	2	33.33
กรมส่งเสริมการเกษตร	6	100.00
จากการอบรม	6	100.00

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานด้านการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีส่วนในการเป็นผู้นำการเผยแพร่

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกท่าน มีส่วนในการเป็นผู้นำในการเผยแพร่ ทั้งนี้เนื่องจากหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการเผยแพร่ความรู้ แนะนำช่วยเหลือเกษตรกรและเป็นบุคคลที่จะนำการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นมาสู่เกษตรกร

วิธีการนำข่าวสารให้เกษตรกรรับรู้

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนมากใช้วิธีในการนำข่าวสารให้เกษตรกรรับรู้โดยใช้หอกระจายข่าว และรองลงมาก็คือ การนัดประชุมชี้แจงเกษตรกร และวิธีอื่นๆ เช่น นำไปถ่ายทอดให้รายบุคคล รายกลุ่ม และการใช้เอกสารเผยแพร่ การที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนมากใช้วิธีการแนะนำข่าวสารโดยใช้หอกระจายข่าว อาจเป็นเพราะสะดวก รวดเร็ว และเกษตรกรไม่ต้องเสียเวลาในการทำงาน

วิธีการประยุกต์วิชาการความรู้ในด้านการส่งเสริมการเกษตร

มีการประยุกต์วิชาการความรู้มาก คือ วิธีการนำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นในแต่ละตำบล ทั้งนี้เนื่องจาก วิชาความรู้ที่ได้มานั้นอาจจะไม่ตรงกับความต้องการ และไม่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

วิธีการสร้างความตื่นตัวให้เกิดความต้องการของเกษตรกร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่ มีวิธีการสร้างความตื่นตัว และเกิดความต้องการของเกษตรกร โดยการนำเกษตรกรทัศนศึกษานอกสถานที่ของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ จัดนิทรรศการด้านการเกษตรและมีการแจ้งข่าวราคาพืชที่นำสนใน ทั้งนี้เนื่องจากการที่พาเกษตรกรไปทัศนศึกษานอกสถานที่ เกษตรกรจะได้เห็นด้วยตนเอง และรับรู้แนวทางต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างความตื่นตัว และกลับมาปรับปรุงประยุกต์ใช้กับกิจการของตนเองให้ประสบความสำเร็จบ้าง

วิธีการส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีวิธีการส่งเสริมการเกษตรคือ จัดทัศนศึกษาดูงานนอกสถานที่ ดูเกี่ยวกับเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ จัดการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร และมีการจัดทำแปลงสาธิตให้ดูของจริงเพื่อจะได้เข้าใจมากยิ่งขึ้นในการทำเกษตร ในการเลือกวิธีการส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ฯ นั้นจะต้องคำนึงถึงปัญหาความต้องการของเกษตรกร และกลุ่มเกษตรกรเป็นสำคัญ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของเกษตรกร และมีการใช้วิธีการส่งเสริมหลาย ๆ วิธี เพื่อให้เหมาะสมและทำให้เกษตรกรรับรู้เข้าใจมากยิ่งขึ้น

การมีส่วนช่วยในการให้ความรู้ และช่วยเหลือเกษตรกร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีส่วนช่วยในการให้ความรู้ และช่วยเหลือเกษตรกรมาก เช่น การให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา แก่เกษตรกรให้สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้ มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ ๆ แก่เกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิตและสินเชื่อ และการจัดประชุมหรืออบรมนำความรู้ให้แก่เกษตรกร

ผลของการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการศึกษาน้อย

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการศึกษาน้อย จะมีผลต่อการส่งเสริม คือ ทำให้การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรได้น้อย และเกษตรกรไม่เข้าใจ ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่ฯ ไม่อาจแนะนำวิธีแก้ปัญหาได้ดีพอ และทำให้เกษตรกรขาดความเชื่อถือในตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำให้มีความลำบากในการส่งเสริม เพราะเกษตรกรไม่ยอมรับ

ประโยชน์ของการให้การศึกษาออกโรงเรียนและการให้การศึกษาทุกระดับต่อการส่งเสริมการเกษตร

มีประโยชน์มาก เพราะจะทำให้เกษตรกรมีความรู้เพิ่มขึ้น สามารถที่จะตัดสินใจในการทำเกษตรได้เพิ่มขึ้นและมีความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น และกล้าตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก เมื่อเกษตรกรมีความรู้ความสามารถ และสามารถเข้าใจในสิ่งที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้ ถ่ายทอดความรู้ได้มากขึ้น และวิธีการส่วนมากที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมทำก็คือ ศึกษาดูงานจากผู้ประสบความสำเร็จและจัดทำโครงการเกษตรทุกตำบล

การหาความรู้เพิ่มเติมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

การหาความรู้เพิ่มเติมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีประโยชน์มาก และมีวิธีคือ ศึกษาจากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ศึกษาจากเอกสารและหนังสือต่าง ๆ การฝึกอบรม การศึกษาดูงานและการศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับกึ่งงานวิจัยของ บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2518: 17) กล่าวว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญในการที่จะไปเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเผยแพร่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะต้องมีความสนใจในการหาความรู้ใหม่ ๆ และหาโอกาสเข้าร่วมการอบรมอยู่เสมอ เพื่อเป็นการเพิ่มความเชื่อถือให้กับเกษตรกร และปรับปรุงความรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ

การช่วยเหลือเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เมื่อเกษตรกรประสบปัญหา เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีส่วนช่วยเหลือเกษตรกร โดยการช่วยแนะนำให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหา โดยการให้ความรู้ด้านการเกษตรและด้านอื่นๆ สนับสนุนปัจจัยการผลิตตามงบประมาณที่มี ทั้งนี้เนื่องจากหน้าที่ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นหน้าที่หลักของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอยู่แล้ว ซึ่งเป้าหมายหลักของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมก็คือ ทำอย่างไรให้เกษตรกรสามารถช่วยเหลือตนเองได้และมีการกินคืออยู่ดี โดยมีพื้นฐานอยู่บนการพัฒนาประชาชนในสังคม

ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่องานส่งเสริมการเกษตร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นที่มีต่องานส่งเสริมการเกษตร คือ เป็นงานที่ต่อนเน้นให้เกษตรกรช่วยเหลือตนเองให้ได้ ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนในการดำเนินงานและการส่งเสริมการเกษตร ควรจะมีการแบ่งเขตการผลิต ซึ่งงานส่งเสริมการเกษตร ดิเรก ฤกษ์ หรัย (2518:16) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นกระบวนการในการให้บริการ โดยให้บุคคลเป้าหมายเหล่านี้ได้เรียนรู้ โดยการกระทำด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุถึงการกินคืออยู่ดีของคนในชุมชนในสวนรวม

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่องานด้านการส่งเสริมการเกษตร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแตกต่างกันออกไป ซึ่งสรุปรวม ๆ ได้ดังนี้ การทำการเกษตรควรจะทำแบบครบวงจร รัฐต้องเป็นผู้สนองตอบ โครงการต่าง ๆ ให้ทำในฤดูกาล รัฐช่วยสนับสนุนปัจจัยการผลิตราคาถูกและมีตลาดรองรับสินค้าเกษตรอย่างเพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวางแผนโครงการส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

การวางแผนโครงการส่งเสริมได้วางแผนการผลิตให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้องการของตลาด การวิเคราะห์พื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร และการจัดทำแผนหรือวางแผนดำเนินการ ในการทำงานหรือประกอบกิจการใด ๆ ถ้ามีการวางแผนการดำเนินงานแล้ว ก็จะทำให้เราได้ว่า เราจะทำอะไรบ้าง และทำอะไรในช่วงไหน ดังนั้นถ้าเรามีการวางแผนที่ดี ก็ถือได้ว่าประสบความสำเร็จไปกว่าครึ่ง ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจในการทำงาน

การประเมินผลการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เคยประเมินผลการส่งเสริม เรื่องต่าง ๆ ที่ทำการส่งเสริมไปแล้ว เช่น ต้นทุนการผลิต ประเมินเรื่องผลจากรายได้เพิ่มของเกษตรกร และการประเมินผลผลิตของเกษตรกรในแต่ละปี ทั้งนี้เนื่องจาก การประเมินผลงาน หรือโครงการที่ทำไปแล้วนั้นจะช่วยให้รู้และทราบได้ว่า งานที่ปฏิบัติไปนั้น ประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลวมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นผลดีในการปฏิบัติงานครั้งต่อไป เพราะเราได้ทราบปัญหา และแนวทางที่จะแก้ไขเมื่อการปฏิบัติในครั้งต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการ ในการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตร ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยแบ่งข้อมูลที่จะทำการศึกษา ออกเป็น 4 ด้านด้วยกันคือ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร ความต้องการในการฝึกอบรมวิชาการส่งเสริมการเกษตร แหล่งความรู้ทางด้านวิชาการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ได้รับ ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานด้านการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์ โดยเริ่มจากการศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสารงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างเป็นโครงสร้าง ลักษณะของแบบสอบถามจะเป็นแบบปลายเปิด และปลายปิด ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานโดยทั่วไป ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ตอนที่ 3 แหล่งวิชาการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ได้รับ ตอนที่ 4 การทำงานด้านส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม โดยแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ถึง ตอนที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงประมาณ ส่วนตอนที่ 4 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เมื่อได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้ว นำแบบสอบถามมาปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปใช้ กับประชากรที่จะทำการศึกษาคือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำนวน 6 ท่าน ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 6 ชุด และรับแบบสอบถามคืนจำนวน 6 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 จากนั้นนำแบบสอบถามมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพส่วนบุคคลและหน้าที่ที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

จากการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 83.33 เพศหญิง ร้อยละ 16.67 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 45 - 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 และจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100.00 ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในกรมส่งเสริมส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20 - 24 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 สังกัดก่อนรับราชการในกรมส่งเสริมการเกษตร เคยรับราชการในกรมพัฒนาที่ดิน กรมการข้าว และ ธ.ก.ส. มาก่อน คิดเป็นร้อยละ 33.33 เท่ากัน ตำบลในเขตรับผิดชอบของเกษตรอำเภอและเจ้าหน้าที่เคหกิจ รับผิดชอบ คนละ 6 ตำบล เจ้าหน้าที่บริหารงานเกษตร รับผิดชอบคนละ 2 ตำบล และเจ้าหน้าที่พนักงานการเกษตร รับผิดชอบคนละ 1 ตำบล ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 33.33 เท่ากัน ส่วนใหญ่จำนวน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ครอบครัวเกษตรกรที่เจ้าหน้าที่รับผิดชอบจะมากกว่า 1,200 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 50.00 พื้นที่ทำการเกษตรในเขตรับผิดชอบ ส่วนใหญ่รับผิดชอบ 20,000 ไร่ขึ้นไป เจ้าหน้าที่ที่เจ้าหน้าที่เห็นว่ามีความสำคัญคือ เจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ออกติดตามและรายงานผล เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง เจ้าหน้าที่ในการเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่เกษตรกร เจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 100.00 เท่ากัน เจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมการเกษตรที่ดำเนินการไปแล้ว คือ ศึกษานโยบายของกรมฯ จังหวัด และอำเภอให้เข้าใจ คิดเป็นร้อยละ 100.00 ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่ เห็นว่าขาดประสบการณ์และความชำนาญในการเลือกใช้วิธีส่งเสริม คิดเป็นร้อยละ 100.00 และปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีที่ดินที่ปฏิบัติงาน คือเกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67

ความต้องการในการฝึกอบรมวิชาการส่งเสริมการเกษตร

การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกท่าน เคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 100.00

ความรู้ทางวิชาการเกษตรที่ต้องการฝึกอบรม

จากการศึกษาพบว่า ในด้านพืชสวน และ พืชผัก ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 ต้องการฝึกอบรมเรื่อง ส้มเขียวหวาน และเห็ด ส่วนในด้านพืชไร่ ร้อยละ 66.67 ไม่ต้องการฝึกอบรม และในด้าน ดิน น้ำ ปุ๋ย เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ไม่ต้องการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 50.00

ความต้องการในการฝึกอบรมเรื่องส้มเขียวหวาน

จากการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ต้องการฝึกอบรมวิธีการขยายพันธุ์ส้มเขียวหวานโดยใช้เนื้อเยื่อในสภาพปลอดเชื้อ ร้อยละ 66.67 ด้านการปฏิบัติและดูแลรักษาส่วนใหญ่ต้องการฝึกอบรมในเรื่องการให้น้ำ ร้อยละ 100.00 ด้านการออกดอกติดผล ด้านเทคนิคการบังคับให้ส้มเขียวหวานออกดอก และด้านโรคและแมลงของส้มเขียวหวานวิธีกำจัดและป้องกัน ต้องการฝึกอบรมมาก คิดเป็นร้อยละ 66.67, 83.33, 83.33 ตามลำดับ ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต มีความต้องการในการฝึกอบรมมากและน้อยเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 50.00 ส่วนในด้านเตรียมดินต่อส้มเขียวหวาน ด้านพันธุ์ส้มเขียวหวาน ด้านการเตรียมการปลูก ด้านการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ต้องการฝึกอบรมน้อย คิดเป็นร้อยละ 66.67, 83.33, 66.67, 100.00 ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความต้องการในการฝึกอบรมเรื่องพืชผัก

จากการศึกษาพบว่า ในด้านการปลูก ร้อยละ 66.67 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องการฝึกอบรมมาก ส่วนในด้านพันธุ์พืชผัก ด้านการดูแลรักษา ด้านการป้องกันและกำจัดโรค ด้านการใช้ปุ๋ย ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีความต้องการในการฝึกอบรมน้อย คิดเป็นร้อยละ 100.00 , 83.33 , 83.33 , 83.33 , 100.00 ตามลำดับ

ความต้องการในการฝึกอบรมเรื่องข้าว

จากการศึกษาพบว่า ในเรื่องพันธุ์ข้าว การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การกำจัดแมลง การใช้ปุ๋ย การกำจัดโรค การเก็บเกี่ยว การปลูกข้าวเพื่อให้ได้ผลผลิตสูง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่มีความต้องการในการฝึกอบรมน้อย คิดเป็นร้อยละ 83.33 , 66.67 , 100.00 , 83.33 , 100.00 , 83.33 , 100.00 , 66.67ตามลำดับ

ความต้องการในการฝึกอบรมเรื่องดิน น้ำ ปุ๋ย

จากการศึกษาพบว่าในเรื่องการให้น้ำแก่พืช อาการขาดธาตุอาหารของพืช ความเป็นกรดเป็นด่างของดิน วิธีการให้น้ำแก่พืช วิธีการใส่ปุ๋ย ประเภทของปุ๋ย ประเภทของดินที่เหมาะสมกับพืชแต่ละชนิด เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่มีความต้องการในการฝึกอบรมน้อย คิดเป็นร้อยละ 83.33 , 100.00 , 83.33 , 100.00 , 83.33 , 100.00 , 100.00 ตามลำดับ และต้องการฝึกอบรมในเรื่องความสำคัญของดิน น้ำ ปุ๋ย ที่มีต่อการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 50.00 เท่ากัน

ความต้องการในการฝึกอบรมการทำเกษตรแบบไร่นาสวนผสม

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่ มีความต้องการในการฝึกอบรมน้อย ในเรื่องต่างๆดังนี้ การจัดการและรูปแบบในการทำไร่นาสวนผสม ระบบการทำไร่นาสวนผสม ประโยชน์และความสำคัญของการทำเกษตรแบบไร่นาสวนผสม การปรับปรุงการทำเกษตรแบบไร่นาสวนผสม การแก้ปัญหาในการทำเกษตรแบบไร่นาสวนผสม แหล่งน้ำในการทำไร่นาสวนผสม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 83.33 , 66.67 , 100.00 , 66.67 , 83.33 , 100.00 ตามลำดับ

แหล่งความรู้ทางการส่งเสริมการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้รับ

จากรายบุคคล

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับความรู้ โดยศึกษาด้วยตนเองมากที่สุด ร้อยละ 100.00 รองลงมาคือ ผู้นำจากกรมส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 83.33 เท่ากัน และร้อยละ 16.67 ได้จากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ

จากสื่อมวลชน

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับความรู้ จากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เอกสารเผยแพร่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 เท่ากัน และร้อยละ 83.33 ได้รับความรู้จากการฟังวิทยุ

จากแหล่งอื่นๆ

ความรู้ด้านวิชาการเกษตรจากแหล่งอื่นๆที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้รับความรู้รับจาก กรมส่งเสริมการเกษตร จากการอบรม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 เท่ากัน

ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานด้านการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกท่าน มีส่วนในการเป็นผู้นำในการเผยแพร่ความรู้ และมีวิธีการนำข่าวสาร ให้เกษตรกรรับรู้โดยใช้หอกระจายข่าว และการนัดประชุมชี้แจงเกษตรกร การประยุกต์วิชาการความรู้ในด้านการส่งเสริมการเกษตรที่ได้ มาปรับปรุงประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นในแต่ละตำบล แต่ละหมู่บ้าน วิธีการสร้างความตื่นตัวให้เกิดความต้องการของเกษตรกร และวิธีการส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยการนำเกษตรกรทัศนศึกษาดูงานนอกสถานที่ของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ จัดการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร และมีการจัดทำแปลงสาธิตให้ดูของจริงเพื่อจะได้เข้าใจมากยิ่งขึ้นในการทำการเกษตร และมีการแจ้งข่าวราคาพืชที่น่าสนใจ เจ้าหน้าที่ทุกท่านมีส่วนช่วยในการให้ความรู้ และช่วยเหลือเกษตรกร เช่น การให้ความรู้คำแนะนำ คำปรึกษา แก่เกษตรกรให้สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้ มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ๆ แก่เกษตรกร ช่วยเหลือโดยสนับสนุนปัจจัยการผลิตและสินเชื่อ และการจัดประชุมหรืออบรมนำความรู้ให้แก่เกษตรกร ถ้าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีการศึกษาน้อย จะมีผลต่อการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร คือ ทำให้การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรได้น้อย และเกษตรกรไม่เข้าใจ การทำให้เกษตรกรขาดความเชื่อถือในตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำให้มีความลำบากในการส่งเสริม เพราะเกษตรกรไม่ยอมรับ

ในการให้การศึกษาทุกระดับมีประโยชน์ต่อการส่งเสริมการเกษตรมาก เพราะจะทำให้เกษตรกรมีความรู้เพิ่มขึ้น สามารถที่จะตัดสินใจในการทำการเกษตรได้เพิ่มขึ้นและมีความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น และสามารถเข้าใจในสิ่งที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้ถ่ายทอดความรู้ได้มากขึ้น การหาความรู้เพิ่มเติมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีประโยชน์มาก และมีวิธีการศึกษา คือ ศึกษาจากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ศึกษาจากเอกสารและหนังสือต่างๆ การฝึกอบรม การศึกษาดูงานและการศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่างๆ เมื่อเกษตรกรประสบปัญหา เจ้าหน้าที่ส่งเสริมทุกท่าน มีส่วนช่วยเหลือเกษตรกร โดยการช่วยแนะนำให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหา โดยการให้ความรู้ด้านการเกษตรและด้านอื่นๆ สนับสนุนปัจจัยการผลิตตามงบประมาณที่มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแตกต่างกันออกไป ต่องานส่งเสริมการเกษตร คือ เป็นงานที่ต้องเน้นให้เกษตรกรช่วยเหลือตนเองให้ได้ ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนในการดำเนินงานและการส่งเสริมการเกษตร ควรจะมีการแบ่งเขตการผลิต การทำการเกษตรควรจะทำแบบครบวงจร รัฐต้องเป็นผู้สนองตอบโครงการต่าง ๆ ให้ทำในฤดูกาล รัฐช่วยสนับสนุนปัจจัยการผลิตราคาถูก และมีตลาดรองรับสินค้าเกษตรอย่างเพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร การวางแผนโครงการส่งเสริมในการปฏิบัติที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่ทำคือ การวางแผนการผลิตให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และความต้องการของตลาด การวิเคราะห์พื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร และการจัดทำแผนหรือวางแผนดำเนินการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้ทำการประเมินผลการส่งเสริม เรื่อง ต้นทุนการผลิต ประเมินเรื่องผลจากรายได้เพิ่มของเกษตรกร และการประเมินผลผลิตของเกษตรกรในแต่ละปี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ทำศึกษามีข้อเสนอแนะบางประการที่อาจจะใช้เป็นแนวทางในความต้องการฝึกอบรม

1. ความรู้ด้านการผสมเกสรและเพิ่มผลผลิต เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรได้รับจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ และวิธีการต่าง ๆ ตลอดจนควรได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ต้องการ
2. เทคนิคการบังคับให้ส้มออกดอก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรได้รับข้อมูลข่าวสาร มีการจัดฝึกอบรมหรือควรได้รับการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่และมีการสาธิตในวิธีการอย่างถูกวิธี ตลอดจนการปฏิบัติอย่างถูกต้อง
3. การหาความรู้เพิ่มเติม ควรให้สอดคล้องกับความต้องการของการฝึกอบรม ผู้บริหารงานฝึกอบรมหรือผู้จัดการฝึกอบรม จะต้องทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ตลอดจนความจำเป็นของหน่วยงานเสียก่อน แล้วจึงจัดฝึกอบรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และเพื่อเป็นประโยชน์ควรศึกษาจากเอกสารและหนังสือต่าง ๆ ตลอดจนจากตัวเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ นำมาเป็นวิธีการศึกษาในการหาความรู้เพิ่มเติม
4. วิธีการส่งเสริม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรไปดูงานหรือทัศนศึกษานอกสถานที่ เช่น ต่างประเทศ หรือจากแหล่งที่เกษตรกรประสบความสำเร็จในการทำการเกษตร เพื่อนำมาปรับใช้กับวิธีการส่งเสริมการเกษตร
5. การนำข่าวสารสู่เกษตรกร ควรสร้างหอกระจายข่าว เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรใช้ประโยชน์ให้มาก เพื่อเป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ ๆ แก่เกษตรกร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. แหล่งความรู้ที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้คือ การเข้ารับการฝึกอบรมตามโครงการต่าง ๆ และควรศึกษาจากเอกสาร หรือหนังสือ ตลอดจนสื่อสารมวลชนต่าง ๆ เป็นแหล่งความรู้ในอีกทางหนึ่งด้วย

7. ควรมีระบบการหาความต้องการในการฝึกอบรม ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ โดยต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาในการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม ให้สอดคล้องกับความต้องการและเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา วิธีการหาความต้องการในการฝึกอบรม โดยให้แบบสอบถามจากผู้ที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรม โดยตรงมากกว่าที่จะสอบถามจากผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บังคับบัญชา เนื่องจากจะได้ทราบความต้องการที่แท้จริงของผู้ที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรม

ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อวิธีการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลตัวผู้ทำการวิจัยเองประสบปัญหา คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ไปสัมภาษณ์ไม่ค่อยมีเวลาว่าง และการสัมภาษณ์แต่ละบุคคลมีเวลาน้อยมาก

การขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้ทำการศึกษาคควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ก่อนทำการสัมภาษณ์ควรแนะนำตัวผู้ที่มาสัมภาษณ์ก่อน
2. บอกวัตถุประสงค์ที่ทำการศึกษารื่องนี้
3. ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอ่านเรื่องที่ทำการศึกษาก่อน เพื่อความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

ยิ่งขึ้น

4. การเข้าไปสัมภาษณ์ ควรไปในขณะที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ ว่างจากการทำงานแล้ว

5. แนวทางการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีประสิทธิภาพและได้ผล ควรจะจัดรูปแบบการฝึกอบรม โดยเริ่มจากการสร้างระบบการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่สามารถติดตามตรวจสอบได้ และมีการติดตามตรวจสอบผลการทำงานตามระบบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบถึงความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันก็มีการศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมด้วย และควรมีการสำรวจความต้องการทุกปีอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ เหล้าสุวงษ์. 2533. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- กริช เกตุแก้ว. 2516. การพัฒนาตัวบุคคล. เอกสารทางวิชาการในการสัมมนาปลัดจังหวัด
และนายอำเภอทั่วราชอาณาจักร รุ่น 6. (โรเนียว)
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2523. คู่มือเกษตรกรตำบล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมการขยายและการซื้อ
แห่งประเทศไทย.
- จักรพงษ์ เติมศิริ. 2516. การศึกษากำลังขวัญในการปฏิบัติงานของพนักงานส่งเสริมการ
เกษตรระดับอำเภอในจังหวัดภาคกลาง. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จำนงค์ สมประสงค์. 2518. การเป็นผู้บังคับบัญชาที่ดีในราชการและธุรกิจ. งานแปลของ
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติอันดับที่35. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. 2518. หลักการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด จงเจริญ
การพิมพ์.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. 2524. การส่งเสริมการเกษตร: หลักและวิธีการ. พิมพ์ครั้งที่สาม. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์ส่งเสริมการฝึกอบรม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดำรงชัย สิริโชค. 2535. บทบาทการบริการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
ประจำตำบล ในจังหวัดฉะเชิงเทรา. เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- เด่นพงษ์ พลละคร. 2517. การฝึกอบรมโดยวัดอุประสงค์. ปัญหาและการบริหารงานฝึกอบรม.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
- บุญธรรม จิตต่อนันต์. 2518. คำบรรยายวิชาหลักอาชีพศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (โรเนียว).
- บุญธรรม จิตต่อนันต์. 2530. จิตวิทยาในการบริหารงานส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.
เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ หน่วยที่
8 - 15. (พิมพ์ครั้งที่สอง) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บรรจงศรี จีระพิบูลวรรณ. 2519. ผลของการฝึกอบรมระหว่างประจำการที่มีต่อพนักงาน
เกษตรอำเภอตั้งแต่ พ.ศ. 2513 จนถึง พ.ศ. 2516. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
โท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญญา หิรัญรัศมี และคณะ. 2529ก. ความรู้พื้นฐานการศึกษาเกษตร. กรุงเทพฯ:บริษัทสาร
มวลชนจำกัด.

ผุสดี สัตยมานะ.2514. การบริหารรัฐกิจ. พระนคร: โรงพิมพ์มณฑลการพิมพ์.

พจน์ บุญเรือง. 2522. การส่งเสริมการเกษตร. เอกสารประกอบคำบรรยายนิเทศงานส่งเสริม.
(โรเนียว).

พจน์ เพชรบุรณิน.2520 .การฝึกอบรมในประเทศไทย.วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์
ฉบับพิเศษ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิจิตร อาวะกุล.2527. หลักการส่งเสริมการเกษตร. O.S. Printing House Co.Ltd.

สันต์ นาคบรรพต.2521. การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคคล. วารสารธนาคารเพื่อการเกษตรและ
สหกรณ์การเกษตร. 1(1): 73 -84.

เสนีย์ รอดอนันต์.2517. ปัญหาในการสำรวจความต้องการในการฝึกอบรม.

ปัญหาและการบริหารงานฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

อาชวัญ วายวานนท์ และ วินิต ทรงประทุม. 2517. การฝึกอบรมและพัฒนาผู้ปฏิบัติงานใน
รูประบบ. ปัญหาและการบริหารงานฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

Frank A.Dc. Phillips - Others. 1960. Maragement of Training Programs. Illinai : Ricahrd
D. Irwins.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อำเภอแก่งคอย

อำเภอหนองแค

ตำบลบ้านลำ

ตำบลเจริญธรรม

ตำบลคลองเรือ

ตำบลหนองสรวง

อำเภอบ้านนา

ตำบลวิหารแดง

ตำบลหนองหมู

มาตราส่วน 1:75,000

อำเภอหนองเสือ

ภาพที่ 1 แผนที่อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะทั่วไปของอำเภอ

ลักษณะที่ตั้ง

ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร ห่างจากกรุงเทพมหานคร ระยะทางประมาณ 110 กม. อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดสระบุรี ระยะทางประมาณ 28 กม.

เนื้อที่

อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี มีพื้นที่ประมาณ 126.77 กม.² (หรือประมาณ 135,110 ไร่)

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ลาดจากเหนือสู่ด้านใต้ ดินเป็นดินปนทราย เหมาะแก่การทำนาและทำสวน เป็นดินเปรี้ยว มีภูเขา และป่าสงวนอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือ

พื้นที่และการใช้ประโยชน์

พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอวิหารแดงใช้ประโยชน์ทางการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งอำเภอวิหารแดงมีพื้นที่การเกษตรทั้งสิ้น ประมาณ 105,000 ไร่ หรือประมาณ 77.71 % ของพื้นที่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 13.32 % พื้นที่สาธารณะ 3.70 % พื้นที่อยู่อาศัย 5.26 %

ภูมิอากาศ

ลักษณะทางภูมิอากาศ เป็นแบบร้อนชื้น อุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั่วไปอยู่ระหว่าง 23 - 33 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,850 มิลลิเมตร

การปกครอง

แบ่งการปกครองออกเป็น 6 ตำบล 54 หมู่บ้าน ดังนี้

ลำดับที่	ตำบล	หมู่บ้าน	สุขาภิบาล	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวมทั้งหมด
1	บ้านลำ	7	1	2,481	3,041	5,522
2	หนองหมู	8	1	1,537	1,604	3,414
3	หนองสรวง	11	-	3,348	3,348	6,575
4	คลองเรือ	10	-	2,279	2,558	4,837
5	วิหารแดง	10	-	1,412	1,561	2,973
6	เจริญธรรม	8	-	2,438	2,617	5,055
รวม		54	2	13,374	14,729	28,103

มีสุขาภิบาล 2 แห่ง คือ

1. สุขาภิบาลบ้านลำ
2. สุขาภิบาลหนองหมู

ทางเศรษฐกิจ

การเกษตรกรรม

อำเภอวิหารแดง มีพื้นที่การเกษตรทั้งสิ้น 87,651 ไร่ แบ่งเป็น

1. ทำนาประมาณ 72,554 ไร่
จำนวนราษฎรผู้มีอาชีพทำนาเพียงอย่างเดียว จำนวน 1,363 ครอบครัว
2. ทำสวนประมาณ 14,388 ไร่
จำนวนราษฎรผู้มีอาชีพทำสวนเพียงอย่างเดียว จำนวน 959 ครอบครัว
3. ทำไร่ประมาณ 2,885 ไร่
จำนวนราษฎรผู้มีอาชีพทำไร่เพียงอย่างเดียว จำนวน 143 ครอบครัว
4. ทำพืชผักสวนครัว 369 ไร่
จำนวนราษฎรผู้มีอาชีพทำพืชผักสวนครัวเพียงอย่างเดียว จำนวน 123 ครอบครัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การปศุสัตว์

สภาพการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรจะเป็นในรูปแบบของการเลี้ยงเพื่อใช้งาน เพื่อการจำหน่ายและมีศูนย์ส่งเสริมกิจการโคนม โรงงานรับน้ำนมดิบ และพาสเจอร์ไรด์ 1 แห่ง

สภาพทางสังคม

การศึกษา

- มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 25 โรงเรียน
- มีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน

ศาสนาและวัฒนธรรม

- มีวัดในพุทธศาสนา 26 วัด
- มีศูนย์วัฒนธรรมและสถานสุขภาพ. อย่างละ 1 แห่ง
- มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 27 แห่ง

การสาธารณสุข

- มีสถานบริการ ดังนี้
- โรงพยาบาล 1 แห่งขนาด 30 เตียง
  - สถานีอนามัย 7 แห่ง
  - คลินิก 3 แห่ง

จำนวนบุคลากรทางด้านสาธารณสุข

- แพทย์ จำนวน 2 คน
- พยาบาล จำนวน 18 คน
- เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 5 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระบบบริการพื้นฐาน

การคมนาคม

ทางบกสามารถเดินทางได้โดยทางรถยนต์และทางรถไฟสายตะวันออก (อำเภอแก่งคอยถึงระยอง)

- ถนนลาดยาง 6 สาย
- ถนนลูกรัง 15 สาย
- สะพานคอนกรีตเสริมเหล็ก 1 แห่ง

การโทรคมนาคมติดต่อสื่อสาร

- มีทำการไปรษณีย์โทรเลข จำนวน 1 แห่ง
- มีการให้บริการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์

การสาธารณสุขปก

- มีไฟฟ้า ใช้ครบทุกหมู่บ้าน คริวเรือนที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ประมาณ ร้อยละ 20 มีสำนักงานไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จำนวน 1 แห่ง

- มีประปา

1. มีการประปาระดับอำเภอและตำบล หมู่บ้านดังนี้

- ประปาสุขภาพบาลฯ จำนวน 2 แห่ง
- ประปาหมู่บ้าน จำนวน 2 แห่ง

2. แหล่งน้ำกิน น้ำใช้ ประเภทอื่นๆ

- บ่อบาดาล จำนวน 6 บ่อ
- บ่อน้ำตื้น จำนวน 25 บ่อ

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรดิน สภาพดินโดยทั่วไปเป็นดินเปรี้ยว

ทรัพยากรน้ำ

- คลองชลประทาน จำนวน 2 แห่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การพัฒนาของอำเภอ

ศักยภาพของอำเภอ

อำเภอวิหารแดงมีศักยภาพที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาหลายด้าน คือ

1. ผลผลิต ประชากรส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งเอื้ออำนวยต่ออุตสาหกรรมแปรรูป

2. แรงงาน มีประชากรอยู่ในวัยแรงงานประมาณ 4,322 คน (อายุ 15 - 20 ปี หรือร้อยละ 15 - 38 ของประชากรทั้งหมด)

3. ที่ดิน สภาพเป็นดินเหนียว เหมาะสำหรับประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำนา ทำสวน ทำสวนส้มเขียวหวาน ประมง และเลี้ยงสัตว์

4. ลักษณะที่ตั้งของเมือง สามารถเดินทางได้สะดวก 2 ทาง คือ

- ถนนทางหลวงแผ่นดิน สายหินกอง - จังหวัดนครนายก
- ทางรถไฟสายตะวันออก ชุมทางแก่งคอย - จังหวัดระยอง

5. ทิศทางการพัฒนาของอำเภอวิหารแดง พัฒนาเป็นรูปแบบการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม ทำฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ทำสวนผลไม้ หัตถกรรมพื้นบ้าน

แบบสอบถาม

เรื่อง

การศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตรของ
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง หรือทำเครื่องหมาย ✓ ลง
ลงในวงเล็บข้างหน้าข้อความ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพส่วนบุคคลและหน้าที่ที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ _____ ปี
3. จบการศึกษาสูงสุด
  - ปวช. สาขา _____ ปี พ.ศ. ที่จบ _____
  - ปวส. สาขา _____ ปี พ.ศ. ที่จบ _____
  - ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า สาขา _____ ปี พ.ศ. ที่จบ _____
  - อื่น ๆ (ระบุ) _____ ปี พ.ศ. ที่จบ _____
4. ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ในกรมส่งเสริมการเกษตร _____ ปี
5. สังกัดก่อนรับราชการในกรมส่งเสริมการเกษตรคือ _____
6. จำนวนตำบลในการรับผิดชอบ _____ ตำบล
7. จำนวนครอบครัวเกษตรกรในเขตที่รับผิดชอบ _____ ครอบครัว
8. พื้นที่ทำการเกษตรในเขตรับผิดชอบ _____ ไร่
9. ท่านคิดว่าหน้าที่ของท่านข้อใดมีความสำคัญ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - หน้าที่ในการส่งเสริมการเกษตร ตามที่กรมฯ จังหวัด หรืออำเภอมอบหมาย
  - หน้าที่ออกติดตามและรายงานผล
  - หน้าที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จากส่วนกลาง
  - หน้าที่ในการเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่เกษตรกร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

( ) หน้าที่อื่น ๆ (ระบุ)

1. _____
2. _____
3. _____

10. เฉพาะหน้าที่ในการส่งเสริมการเกษตรตามที่กรมฯ จังหวัด หรืออำเภอมอบหมาย ท่านได้ดำเนินการหรือทำอะไรไปบ้างแล้ว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) ศึกษานโยบายของกรมฯ จังหวัด และอำเภอให้เข้าใจ
- ( ) ศึกษากฎ ระเบียบ และวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง
- ( ) หาความรู้ในเรื่องที่จะออกไปส่งเสริมใส่ตัวให้มากที่สุด
- ( ) คิดหาวิธีที่เหมาะสมเพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริม
- ( ) ศึกษาสภาพท้องที่และกลุ่มบุคคลเป้าหมาย
- ( ) ปรึกษาหาแนวทาง ตลอดจนวิธีการที่เหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้บังคับบัญชา
- ( ) วางแผนดำเนินการงานส่งเสริม โดยกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการชัดเจน
- ( ) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้
- ( ) ทำการส่งเสริมตามแผนที่ได้วางไว้
- ( ) ออกปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับคำสั่ง
- ( ) อื่น ๆ (ระบุ)
  1. _____
  2. _____
  3. _____

11. ปัญหาที่เกิดขึ้นกับท่านในการปฏิบัติงาน

- ( ) ไม่เข้าใจนโยบายของกรมฯ จังหวัด อำเภอ อย่างแน่ชัด
- ( ) ติดตามความเคลื่อนไหวในนโยบายของกรมฯ จังหวัด และอำเภอไม่ทัน
- ( ) ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีมากเกินไป ทำให้ปฏิบัติงานล่าช้าและผิดพลาดอยู่เสมอ
- ( ) มีความรู้ทางด้านวิชาการเกษตรไม่เพียงพอ
- ( ) ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการเกษตรแผนใหม่ไม่ทัน
- ( ) ขาดประสบการณ์และความชำนาญในเรื่องที่จะไปส่งเสริม
- ( ) ขาดความรู้ทางด้านวิชาการส่งเสริม
- ( ) ขาดประสบการณ์และความชำนาญในการเลือกใช้วิธีส่งเสริม
- ( ) สภาพท้องที่ไม่เหมาะกับเรื่องที่จะนำไปส่งเสริม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ( ) ขาดคนให้คำปรึกษาแนะนำหรือช่วยแก้ปัญหาให้
- ( ) ได้รับมอบหมายงานมากจนเกินกำลังความสามารถที่จะทำได้หมด
- ( ) ขาดการวางแผนในการดำเนินงานส่งเสริม เพราะขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวางแผน
- ( ) ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงาน
- ( ) ขาดยานพาหนะและเครื่องอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน
- ( ) ต้องรีบดำเนินการตามคำสั่งทั้ง ๆ ที่มีความเห็นว่างานนั้นจะไม่ได้ผล
- ( ) เกษตรกรให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานไม่ดีเท่าที่ควร
- ( ) อื่น ๆ (ระบุ)
  1. _____
  2. _____
  3. _____

12. ในกรณีลงพื้นที่ปฏิบัติงานปัญหาที่เกิดขึ้นท่าน ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่เกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) มีภารกิจมากจน ไม่มีเวลาให้คำปรึกษาและแนะนำแก่เกษตรกร
- ( ) พุดกับเกษตรกรไม่รู้เรื่อง ต้องใช้เวลานานในการอธิบายชี้แจง
- ( ) เกษตรกรไม่เชื่อถือ
- ( ) เกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือ
- ( ) เกษตรกรมักปรึกษาในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ ที่ท่านรับผิดชอบอยู่ และท่านไม่สามารถให้คำปรึกษาในเรื่องเหล่านั้นแก่เขาได้
- ( ) ออกติดตามให้คำปรึกษาแนะนำลำบาก
- ( ) อื่นๆ (ระบุ)
  1. _____
  2. _____
  3. _____

ตอนที่ 2 ความต้องการในการฝึกอบรมวิชาการส่งเสริมการเกษตร

1. ท่านเคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านวิชาการส่งเสริมการเกษตร หรือไม่

( ) เคย

( ) ไม่เคย

ถ้าเคย ระบุเรื่องที่เคยอบรม และหน่วยงานที่เข้ารับการฝึกอบรม

1. _____ หน่วยงาน _____

2. _____ หน่วยงาน _____

3. _____ หน่วยงาน _____

2. ถ้าต้องการ ท่านต้องการความรู้ทางวิชาการเกษตรเรื่องใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

พืชสวน

( ) ส้มเขียวหวาน

( ) มะม่วง

( ) กระท้อน

( ) น้อยหน่า

พืชไร่

( ) ข้าว

( ) ข้าวโพด

( ) อ้อยเคี้ยว

พืชผัก

( ) ถั่วฝักยาว

( ) ผักคะน้า

( ) ผักกวางตุ้ง

( ) ผักบุ้ง

( ) เห็ด

3. เรื่องส้มเขียวหวาน

1. ท่านต้องการฝึกอบรมเรื่องการเตรียมดินต่อ

ส้มเขียวหวานเพียงใด

( ) มาก ( ) น้อย

2. ต้องการอบรมเกี่ยวกับพันธุ์ส้มเขียวหวาน

( ) มาก ( ) น้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ท่านต้องการฝึกอบรมเรื่องการขยายพันธุ์

ส้มเขียวหวาน โดยวิธีใด

- ( ) การตอนกิ่ง
- ( ) การทาบกิ่ง
- ( ) การติดตา
- ( ) การขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด
- ( ) การขยายพันธุ์โดยใช้ลำต้นและรากเป็นพิเศษ
- ( ) การขยายพันธุ์โดยใช้เนื้อเยื่อของพืชในสภาพปลอดเชื้อ

4. ต้องการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเตรียมการปลูก ( ) มาก ( ) น้อย

5. ต้องการฝึกอบรมเรื่องการปฏิบัติดูแลรักษา

- ( ) การให้น้ำ
- ( ) การใช้ปุ๋ยในสวนส้มเขียวหวาน

6. ต้องการฝึกอบรมเรื่องเทคนิคการบังคับน้ำ

ให้ส้มเขียวหวานออกดอก ( ) มาก ( ) น้อย

7. ต้องการฝึกอบรมการออกดอกติดผล

( ) มาก ( ) น้อย

8. ต้องการฝึกอบรมเรื่อง โรคและแมลงของส้ม

เขียวหวาน และวิธีการกำจัดและป้องกัน

( ) มาก ( ) น้อย

9. ต้องการฝึกอบรมเรื่องการเก็บเกี่ยวผลผลิต

( ) มาก ( ) น้อย

10. ต้องการฝึกอบรมการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

( ) มาก ( ) น้อย

4. เรื่องพืชผัก

1. ต้องการอบรมเรื่องพันธุ์พืชผัก

( ) มาก ( ) น้อย

2. ต้องการฝึกอบรมเรื่องการปลูก

( ) มาก ( ) น้อย

3. ต้องการอบรมเรื่องการดูแลรักษา

( ) มาก ( ) น้อย

4. ต้องการอบรมเรื่องการป้องกันกำจัด โรคแมลง

( ) มาก ( ) น้อย

5. ต้องการอบรมเรื่องการใช้น้ำ

( ) มาก ( ) น้อย

6. ต้องการฝึกอบรมเรื่องการเก็บเกี่ยวผลผลิต

( ) มาก ( ) น้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. เรื่องข้าว

1. ต้องการฝึกอบรมเรื่องพันธุ์ข้าว ( ) มาก ( ) น้อย
2. ต้องการฝึกอบรมเรื่องการเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าว ( ) มาก ( ) น้อย
3. ต้องการฝึกอบรมการปลูกข้าวเพื่อให้ได้ผลผลิตสูง ( ) มาก ( ) น้อย
4. ต้องการฝึกอบรมเรื่องการป้องกันกำจัดวัชพืช ( ) มาก ( ) น้อย
5. ต้องการฝึกอบรมเรื่องการกำจัดแมลง ( ) มาก ( ) น้อย
6. ต้องการฝึกอบรมเรื่องการกำจัดโรค ( ) มาก ( ) น้อย
7. ต้องการฝึกอบรมเรื่องการใช้ปุ๋ย ( ) มาก ( ) น้อย
8. ต้องการฝึกอบรมเรื่องการเก็บเกี่ยว ( ) มาก ( ) น้อย

6. เรื่องดิน น้ำ ปุ๋ย

1. ต้องการฝึกอบรมเรื่องการให้น้ำแก่พืช ( ) มาก ( ) น้อย
2. ต้องการฝึกอบรมอาการขาดธาตุอาหารของพืช ( ) มาก ( ) น้อย
3. ต้องการฝึกอบรมเรื่องความเป็นกรดเป็นด่างของดิน ( ) มาก ( ) น้อย
4. ต้องการฝึกอบรมวิธีการให้น้ำแก่พืช ( ) มาก ( ) น้อย
5. ต้องการฝึกอบรมวิธีการใส่ปุ๋ย ( ) มาก ( ) น้อย
6. ต้องการฝึกอบรมเรื่องประเภทของปุ๋ย ( ) มาก ( ) น้อย
7. ต้องการฝึกอบรมเรื่องประเภทของดินแต่ละชนิด
ที่เหมาะสมกับพืชแต่ละชนิด ( ) มาก ( ) น้อย
8. ต้องการฝึกอบรมเรื่องความสำคัญของดิน น้ำ ปุ๋ย
ที่มีต่อการเกษตร ( ) มาก ( ) น้อย

7. การทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม

1. ต้องการฝึกอบรมเรื่องการจัดการและรูปแบบ
ในการทำไร่นาสวนผสม ( ) มาก ( ) น้อย
2. ต้องการฝึกอบรมระบบการทำไร่นาสวนผสม ( ) มาก ( ) น้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ต้องการฝึกอบรมถึงประโยชน์และความสำคัญ
ของการทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม ( ) มาก ( ) น้อย
4. ต้องการอบรมด้านการปรับปรุงการทำการเกษตร
แบบไร่นาสวนผสม ( ) มาก ( ) น้อย
5. ต้องการฝึกอบรมการแก้ปัญหาในการทำการเกษตร
แบบไร่นาสวนผสม ( ) มาก ( ) น้อย
6. ต้องการฝึกอบรมด้านแหล่งน้ำในการทำไร่นาสวนผสม ( ) มาก ( ) น้อย

ตอนที่ 3 แหล่งความรู้ทางการส่งเสริมการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้รับ

จากรายบุคคล

- ( ) ศึกษาด้วยตนเอง
- ( ) ผู้นำจากกรมส่งเสริมการเกษตร
- ( ) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากกรมส่งเสริมการเกษตร
- ( ) เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน
- ( ) ศึกษาจากเพื่อนที่เป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมด้วยกัน
- ( ) จากเกษตรกรอำเภอประจำอำเภอของท่าน
- ( ) อื่น ๆ (ระบุ)
1. _____
  2. _____
  3. _____

จากสื่อมวลชน

- ( ) วิทยู
- ( ) หนังสือพิมพ์
- ( ) โทรทัศน์
- ( ) เอกสารเผยแพร่
- ( ) อื่น ๆ (ระบุ)
1. _____
  2. _____
  3. _____

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากแหล่งอื่น ๆ

1. _____
2. _____
3. _____

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานด้านการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีส่วนในการเป็นผู้นำในการเผยแพร่ มากน้อยเพียงใด และเพราะอะไร

---

2. ท่านนำข่าวสารการเกษตรให้เกษตรกรได้รับรู้ด้วยวิธีใด

---

3. ในการส่งเสริมการเกษตร ท่านมีการประยุกต์วิชาการความรู้มาใช้ในการส่งเสริมการเกษตรหรือไม่ และมีวิธีการอย่างไร

---

4. ท่านมีวิธีการสร้างความตื่นตัว ให้เกษตรกรเกิดความต้องการอย่างไร

---

5. ท่านมีวิธีในการส่งเสริมการเกษตรอย่างไร

---

6. ท่านมีส่วนในการให้ความรู้ และช่วยเหลือเกษตรกรมากน้อยเพียงใดและอย่างไร

---

7. ท่านคิดว่าถ้าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการศึกษาน้อย จะมีผลทำให้การส่งเสริมการเกษตรเป็นอย่างไร

---

8. ท่านคิดว่าการให้การศึกษานอกโรงเรียน และการให้การศึกษาระดับมัธยมมีประโยชน์ต่อการส่งเสริมการเกษตรอย่างไร และมีวิธีการทำอย่างไรในการให้การศึกษ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. ในการหาความรู้เพิ่มเติมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีวิธีการอย่างไรและมีประโยชน์อย่างไร

---

10. เมื่อเกษตรกรประสบปัญหา ท่านจะช่วยเหลือเกษตรกรอย่างไร

---

11. ท่านมีความคิดเห็นต่องานส่งเสริมการเกษตรเป็นอย่างไร

---

12. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของท่านต่องานส่งเสริมการเกษตร

---

13. การวางแผน โครงการส่งเสริมในการปฏิบัติท่านทำอย่างไร

---

14. การประเมินผลการส่งเสริม ท่านเคยประเมินผลหรือไม่ และการประเมินผลทำอย่างไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

